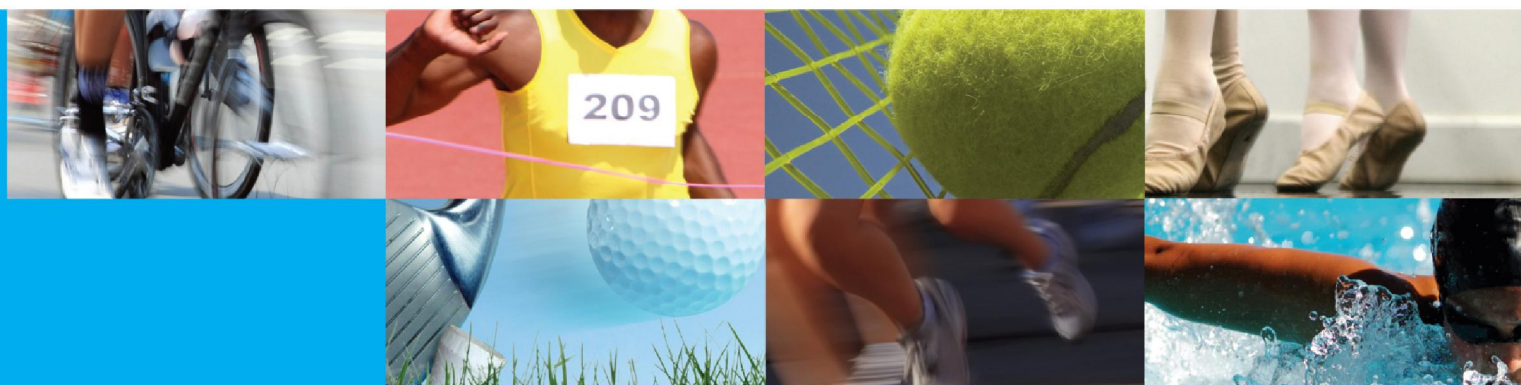

Evaluatie Maatschappelijk Convenant Kernsporten

Astrid Cevaal

Nynke Terpstra

Koen Breedveld

Evaluatie Maatschappelijk Convenant Kernsporten

**Astrid Cevaal
Nynke Terpstra
Koen Breedveld**

*© Mulier Instituut
Utrecht, november 2013*

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Methoden en periode van onderzoek	5
1.2	Leeswijzer	6
2.	Maatschappelijk Convenant Kernsporten Tilburg	7
2.1	Doelen MCK	7
2.2	Inrichting en organisatie	8
2.3	Werkwijze	9
2.4	Geëntameerde projecten	10
2.4.1	Projecten 2011-2013	10
2.4.2	Projecten 2013-2014	11
2.4.3	Resumé projecten	13
3.	Resultaten evaluatie	15
3.1	Functioneren MCK	15
3.2	Aanvraagprocedure	19
3.3	Bereikte doelen MCK	22
3.4	Effecten op individueel niveau	25
3.5	Effecten op organisatieniveau	26
4.	Maatschappelijke activering andere gemeenten	29
4.1	Arnhem: vitale verenigingen	29
4.2	Delft: Maatschappelijk Verantwoord Verenigen	32
4.3	's-Hertogenbosch: Platform 'S-PORT	34
4.4	Utrecht: wisselwerking top- en breedtesport	35
4.5	Rotterdam: Sportplus	37
5.	Conclusie en aanbevelingen	39
5.1	Conclusies	39
5.2	Aanbevelingen	42
6.	Literatuur	47
	Bijlage 1 Criteria MCK	49
	Bijlage 2 Format subsidieaanvraag	51

1. Inleiding

De gemeente Tilburg wil de *civil society* versterken en deze waar mogelijk en nodig ondersteunen. Mede hiertoe is in 2011, in navolging van het Maatschappelijk Convenant Willem II, een Maatschappelijk Convenant Kernsporten (MCK) geïnitieerd.¹ Het MCK loopt tot en met medio 2014. Er is een budget van 520.000 euro bestemd voor de organisatie en de entamering en uitvoering van maatschappelijke projecten binnen de negen Tilburgse kernsporten. De gemeente wil in het najaar van 2013 een besluit nemen over het vervolg van deze regeling en vraagt zich af in hoeverre de projecten (hebben) bij(ge)dragen aan de doelstellingen van het MCK en de doelen van de gemeente zelf. In hoeverre is het mogelijk om met maatschappelijke sportprojecten efficiënter en effectiever gebruik te maken van de middelen en hoe kan de gemeente Tilburg hierop (aan)sturen?

Het Mulier Instituut is benaderd om het MCK te evalueren en op grond van de uitkomsten de gemeente te adviseren over een mogelijk vervolg van het MCK. De resultaten van deze evaluatie zijn in deze rapportage beschreven, tezamen met suggesties voor de toekomst van het MCK.

De doelstelling van het onderzoek is driedelig:

1. *Vaststellen hoe het MCK in de periode 2011-2013 heeft gefunctioneerd.*
2. *Inzicht geven in de bereikte resultaten en vaststellen in welke mate dit heeft bijgedragen aan de doelstellingen van het MCK en aan de gemeentelijke doelstellingen.*
3. *Aanbevelingen verstrekken over de te volgen koers indien het MCK een vervolg krijgt.*

1.1 Methoden en periode van onderzoek

Voor dit project is gebruik gemaakt van drie methoden: 1) documentanalyse, 2) interviews 3) verzameling van *best practices*.

- 1) **Documentanalyse.** Ter voorbereiding op de interviews (zie 2) zijn de relevante documenten bestudeerd die over het MCK zijn verschenen. Dit zijn onder andere het Plan van Aanpak voor het MCK, ingediende projectvoorstellen, stukken vanuit de ingestelde stuurgroep (verslagen, adviezen), verslagen van het eerdere project Maatschappelijk Convenant Willem II, als ook relevante gemeentelijke stukken (Raadsnotitie MCK, Collegenota Focus sportbeleid 2012-2013).
- 2) **Interviews.** Om preciezer antwoord te geven op de onderzoeksvragen vonden ter aanvulling op de gevonden informatie uit de documenten gesprekken plaats met sleutelpersonen die

¹ Zie raadsbesluit d.d. 10 november 2011 en de 'Raadsnotitie inzake MCK – toekomstscenario's' (voorstel aan de raadscommissie Maatschappij Mts 196 d.d. 27 juni 2011).

betrokken zijn (geweest) bij het MCK.² De interviews hebben in juni 2013 plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de gemeente (afdeling Sociaal en Sportbedrijf), de coördinator en directeur a.i. van de Brede School Tilburg, vertegenwoordigers van organisaties die al in 2012 met projecten zijn gestart,³ vertegenwoordigers van projecten die in 2013 zijn gestart of vermoedelijk gaan starten⁴ en vertegenwoordigers van kernsporten die geen projecten hebben ingediend of waarvan het project is afgekeurd. Citaten of gegevens uit deze interviews zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van deze rapportage.

- 3) **Best practices.** Bij vier gemeenten⁵ is geïnventariseerd hoe daar invulling wordt gegeven aan het entameren van maatschappelijke projecten (inbedding in de gemeentelijke organisatie, gehanteerde procedures, budgetten). Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de best practices bij de genoemde gemeenten.

Periode van onderzoek

De documentanalyse, de uitvoering en uitwerking van de interviews en het verzamelen van best practises bij vier andere gemeenten hebben plaatsgevonden in de periode tussen eind mei en juli 2013. Alle gegevens zijn verwerkt in de maanden juli, augustus en september 2013.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de projecten die binnen het MCK hebben plaatsgevonden en de wijze waarop de diverse partijen het MCK gestalte hebben gegeven. Hoofdstuk 3 geeft weer hoe de betrokkenen bij dit convenant terugkijken op de eerste twee jaren van het MCK (periode 2011-2013) en bevat hun aanbevelingen voor een eventuele toekomst van het MCK. De aanpak van het maatschappelijk entameren van sport in andere gemeenten wordt beknopt beschreven in hoofdstuk 4. Tot slot volgen de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5.

² De keuze voor de te interviewen personen is gemaakt in nauw overleg met de opdrachtgever.

³ Voetbal (Willem II) en Volleybal (STV).

⁴ Wielrennen, Hockey, Judo/Taekwondo.

⁵ Arnhem, Utrecht, 's-Hertogenbosch en Delft. Het Mulier Instituut heeft deze gemeenten voorgesteld, en de opdrachtgever heeft hiermee ingestemd.

2. Maatschappelijk Convenant Kernsporten Tilburg

Het Maatschappelijk Convenant Kernsporten (MCK) is voortgekomen uit de degradatie naar de Eerste Divisie van BVO Willem II in 2010/2011. In 2010 had de raad aan Willem II middelen toegezegd voor de uitvoering van maatschappelijke activiteiten,⁶ maar had deze middelen afhankelijk gemaakt van het spelen in de Eredivisie. Toen Willem II degradeerde, kwamen succesvolle projecten als Scoren voor gezondheid, Playing for Success, Op de Stip en Tilburg Street League onder druk te staan. Terwijl juist in de afgelopen periode successen waren geboekt en vanuit vele lokale en landelijke geledingen steeds meer waardering is gekomen voor de gezamenlijke inzet van de gemeente Tilburg en Willem II voor de samenleving.

De gemeenteraad van Tilburg ging daarom in het najaar van 2011 akkoord met het collegevoorstel inzake MCK 2011-2014, waarmee voor de periode 1 juli 2011 tot 1 juli 2014 middelen beschikbaar kwamen voor de negen Tilburgse kernsporten: atletiek, budosport, hockey, roeien, taekwondo, voetbal, volleybal, wielrennen en ijshockey. Het budget voor het MCK bedroeg 520.000 euro, waarvan 140.000 euro voor de organisatie en de aansturing en 380.000 euro voor de uitvoering van maatschappelijke projecten (grootweg 125.000 euro per jaar).

2.1 Doelen MCK

In het Plan van Aanpak voor het MCK⁷ zijn voor de doelgroep 4- t/m 18-jarigen uit de gemeente Tilburg drie hoofddoelen geformuleerd: respect, gezondheid en participatie.

1. Respect

- stimuleren van sportief gedrag op de velden en in binnenaccommodaties, zodat sport/spel voor iedereen leuk blijft!
- stimuleren van verantwoord gedrag en levensstijl in verschillende wijken;
- werken aan een positieve sfeer in en langs de lijn, zodat oud en jong met plezier naar het sporten gaan;
- stimuleren van de juiste normen en waarden (life skills) onder de jeugd;
- bespreekbaar maken van waarden en normen.

⁶ Maatschappelijke convenant Willem II, 11 oktober 2010, nummer 308

⁷ Brede School Tilburg, februari 2012, Maatschappelijk Convenant Kernsporten gemeente Tilburg.

2. Gezondheid

- stimuleren van een gezonde leefstijl bij jong en oud: meer bewegen, gezonde voeding en lid worden van een sportvereniging.

3. Participatie

- stimuleren dat iedereen kan meedoen, niemand mag meer aan de zijlijn staan.
- samenwerken en samen leven’;
- verbeteren van de leefbaarheid (reduceren criminaliteit, bevorderen veiligheid en overlast);
- stimuleren en motiveren van de jeugd om onderwijs te volgen en minimaal een startkwalificatie te behalen;
- versterken van de sociale cohesie op school en/of in de wijk.

Het MCK wil de bindende kracht van sport benutten om problemen in de samenleving aan te pakken. De negen kernsporten vormen de spil in de projecten van het MCK. Zij vervullen een belangrijke voorbeeldfunctie voor breedtesporters. De ‘wow’-factoren van de kernsporten ((top)sporters, trainers, bestuursleden, accommodatie en imago), die worden geacht een sociaal-maatschappelijke meerwaarde te hebben, zullen worden ingezet ter promotie van de sport. Bovendien zijn (top)sporters voor met name jeugdigen rolmodellen op het gebied van gezondheid, participatie en respect.

2.2 Inrichting en organisatie

Na de wijziging van het convenant is ook het aantal participerende organisaties binnen het MCK uitgebreid. De coördinatie, die in de voorgaande periode bij Willem II lag, kwam in handen van de Brede School Tilburg. Verder werd er een stuurgroep/adviesgroep⁸ ingesteld met vertegenwoordigers uit diverse sectoren. Naast vertegenwoordigers uit de welzijnssector, het onderwijs, de Tilburgse Sportraad, de Brede School Tilburg en in het begin een vertegenwoordiger van alle overige kernsporten maakt ook Willem II namens de kernsporten deel uit van de stuurgroep. Sinds het najaar 2011 worden de volgende rollen en organisaties onderscheiden (Brede School Tilburg 2012a):

– opdrachtgever en subsidieverstrekker

De gemeente is opdrachtgever en subsidieverstrekker. Na advies van de stuurgroep besluit de gemeente, afdeling Sociaal, of het advies wordt overgenomen. Als dat het geval is, ontstaat er een subsidierelatie tussen de desbetreffende vereniging en de gemeente Tilburg.

⁸ In de Raadsnotitie MCK uit 2011 werd expliciet de wens uitgesproken om een onafhankelijke stuurgroep op te richten. In het Plan van Aanpak MCK van de Brede School Tilburg uit 2012 wordt afwisselend gesproken van adviesgroep en van stuurgroep. Omwille van de eenduidigheid zal hier steeds conform de terminologie uit de Raadsnotitie worden gesproken van een stuurgroep.

– stuurgroep MCK

De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente, sport, onderwijs en welzijn. Enkele taken zijn: het monitoren van de voortgang van projecten, het inhoudelijk en organisatorisch bijsturen van projecten, deze verbreden naar maatschappelijke partners en kernsporten, invulling geven aan de verdeling van de middelen en het tweejaarlijks rapporteren over de voortgang van de projecten. De stuurgroep kwam voor het eerst bijeen op 10 februari 2012 en heeft in de periode tot en met augustus 2013 vijfmaal vergaderd.⁹

– regie en coördinatie

De regie en coördinatiefunctie is ondergebracht bij de Brede School Tilburg. De Brede School Tilburg is de werkorganisatie van de samenwerkingspartners onderwijs, kinderopvang, welzijn, zorg, cultuur en sport (Brede School Tilburg 2012b). De coördinator Maatschappelijk Convenant Tilburg was in het vorige convenant fulltime in dienst bij Willem II. In de huidige periode werkt hij drie dagen in dienst van Willem II en is hij de overige twee dagen vanuit de gemeente gedetacheerd bij de Brede School, vanwaar hij de andere kernsporten kan bedienen.

– kernsportverenigingen

De spil in de projecten van het maatschappelijk convenant zijn: de Tilburg Road Runners (atletiek), Atletiekvereniging Attila, Hockeyclub Tilburg, Sportinstituut Ooms (judo), Roeivereniging Vidar, Tilburg Noord Taekwondo, Willem II (voetbal), STV (volleybal), Tilburgse Wieler Club Pijnenburg en Tilburg Trappers (ijshockey). Zij zijn verantwoordelijk voor een adequate uitvoering van de activiteiten (mits hiervoor een projectvoorstel is ingediend en is toegewezen).

– andere partners

Andere partners binnen het convenant zijn bijvoorbeeld de Brede School Tilburg, welzijnsorganisatie de Twern en woningbouwcorporaties. De partners zijn medeverantwoordelijk voor de uitvoering van de projecten.

2.3 Werkwijze

In november 2011 ontvingen alle andere kernsportverenigingen naast Willem II een brief waarin zij werden geattendeerd op het maatschappelijk convenant en op mogelijke ondersteuning door de coördinator bij de uitvoering van sportprojecten (Brede School Tilburg 2012a). Per schooljaar konden zij een projectvoorstel indienen. Eind januari in datzelfde schooljaar moest de aanvraag zijn ingediend. De criteria hiervoor zijn beschreven in Bijlage 1. De periode september 2011 tot en met juli 2012 gold nog als een overbruggingsfase, waarin de projecten van Willem II (zie paragraaf 2.4) werden gecontinueerd.

In het vroege voorjaar van 2012 kwam de stuurgroep bijeen om de projectaanvragen te beoordelen en een advies uit te brengen aan de gemeente.

⁹ In de Raadsnotitie uit 2011 wordt bepleit dat de stuurgroep minimaal vier keer per jaar bijeenkomt. In het Plan van Aanpak uit 2012 van de Brede School Tilburg wordt gesproken over hooguit twee à drie bijeenkomsten per jaar.

In maart 2012 ontvingen de aanvragers het besluit van de gemeente (wel of geen toekenning). In april, mei en juni 2012 en 2013 vond de evaluatie van de lopende projecten plaats en ontving de wethouder Sport hiervan de verslaglegging (Brede School, 2012; Brede School, 2013).

2.4 Geëntameerde projecten

In deze paragraaf volgt een korte beschrijving van de aangevraagde en goedgekeurde projecten. Het betreft projecten die zijn gerealiseerd en/of die nog moeten worden uitgevoerd (Gemeente Tilburg 2013; Gemeente Tilburg 2012).

2.4.1 Projecten 2011-2013

In de eerste twee jaren van het MCK zijn de volgende projecten gerealiseerd, te weten: Scoren voor gezondheid, Op de Stip, Playing for Success, Tilburg Streetleague (alle onder de vlag van Willem II) en de Sportweken die door STV waren georganiseerd.

1. Scoren voor gezondheid

- looptijd: twintig weken in het schoolseizoen 2011-2012 en twintig weken in 2012-2013
- inhoud/doel: dit project betreft een activiteitenaanbod voor kinderen in groep 6 van de basisschool met als doel hen te stimuleren er een gezonde levensstijl op na te houden en meer te bewegen. GGD Hart voor Brabant is een van de partners.
- organisatie: WILLEM II
- bereik: ruim negenhonderd kinderen uit groep 6 van Tilburgse basisscholen
- subsidiebedrag: 36.683 euro (2011), 32.128 euro (2012)

2. Op de Stip

- looptijd: twintig bijeenkomsten in het seizoen 2011-2012 en 2012-2013
- inhoud/doel: dit project is bedoeld voor het voortgezet onderwijs. Het programma bestaat uit meerdere lessen veiligheid, normen en waarden en respect, zowel op school als in het winkelcentrum en ook in het voetbalstadion.
- organisatie: WILLEM II
- bereik: ruim vijfhonderd leerlingen uit onderbouwklassen (1 en 2) van het voortgezet onderwijs
- subsidiebedrag: 15.065 euro (2011), 9.865 euro (2012)

3. Playing for Success

- looptijd: per schooljaar drie cycli van tien weken
- inhoud/doel: het doel van Playing for Success is om prestaties in taal, rekenen en ICT te verbeteren van leerlingen in de leeftijd van 9 tot 14 jaar die minder presteren dan ze kunnen en soms achterblijven op het gemiddelde niveau. Daarnaast is het doel een bijdrage te leveren om het zelfvertrouwen van deze jongeren te vergroten, hun motivatie te verhogen en ervoor te zorgen dat ze zelfstandiger leren.
- organisatie: WILLEM II
- bereik: 88 leerlingen (2011-2012) en 159 leerlingen (2012-2013)
- subsidiebedrag: 54.369 euro (2011), 30.765 euro (2012)

4. Tilburg Streetleague

- looptijd: uitvoering mei t/m september 2012
- inhoud/doel: met straatvoetbalwedstrijden- en toernooien is getracht de directe leefomgeving en de gezondheid van de jeugd in Tilburg te verbeteren. De doelen op de lange termijn zijn:
 - betrokkenheid van en bij de wijk/buurt vergroten;
 - minder overlast door jongeren;
 - meer interactie tussen jeugd uit verschillende wijken en achtergronden.
- organisatie: WILLEM II
- bereik: 250 jongeren verdeeld over vijf wijken
- subsidiebedrag: 16.107 euro (2012)

5. Sportweken

- looptijd: 3 weken, zomer 2012
- inhoud/doel: dit project betrof sportweken voor twee groepen kinderen in de leeftijdscategorie 6 tot 18 jaar, namelijk:
 - kinderen met overgewicht;
 - kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.
- organisatie: Netwerk STV
- bereik: 120-150 kinderen
- subsidiebedrag: 20.000 euro (2012)

2.4.2 Projecten 2013-2014

Voor de periode 2013-2014 is subsidie verstrekt voor vijf projecten; één subsidieverzoek is nog in behandeling. Van de vijf gehonoreerde subsidies is één subsidie beëindigd, omdat de betreffende organisatie (STV) uiteen is gevallen.

1. Scoren voor gezondheid

- looptijd: twintig weken in 2013-2014
- inhoud/doel: zie 2.4.1
- organisatie: WILLEM II
- verwacht bereik: circa vijfhonderd kinderen uit groep 6 van Tilburgse basisscholen
- subsidiebedrag: 36.311 euro

2. Op de Stip

- looptijd: twintig bijeenkomsten in het seizoen 2013-2014
- inhoud/doel: zie 2.4.1
- organisatie: WILLEM II
- verwacht bereik: ruim 250 leerlingen uit onderbouwklassen (1 en 2) van het voortgezet onderwijs
- subsidiebedrag: 8.500 euro

3. Playing for Success

- looptijd: per schooljaar zes cycli van tien weken (4 Primair Onderwijs (PO) en 2 Voortgezet Onderwijs (VO))
- inhoud/doel: zie 2.4.1
- organisatie: WILLEM II
- verwacht bereik: 360 leerlingen
- subsidiebedrag: 42.710 euro

4. Sportweken (afgelast vanwege einde STV)

- looptijd: vijf weken, zomer 2013
- inhoud/doel: zie 2.4.1
- organisatie: Netwerk STV
- bereik: 120-150 kinderen
- subsidiebedrag: 15.000 euro

5. Fit door Tatami

- looptijd: september 2013-juni 2014
- inhoud/doel: dit is een maatschappelijk project met activiteiten gericht op het basis- en voortgezet onderwijs. Het aanbod is gericht op de bestrijding van obesitas met gerichte aandacht voor een mentaliteitsverandering bij zowel kind als ouder. Basiselementen uit de oosterse verdedigingssport, zoals discipline, respect en doorzettingsvermogen worden ingezet om deze kinderen zowel mentaal als fysiek gezond te maken.
- organisatie: Sportinstituut Ooms en Tilburg Noord Taekwondo
- verwacht bereik: tachtig kinderen in de leeftijd 4 t/m 18 jaar uit Tilburg Noord die kampen met overgewicht
- subsidiebedrag: 16.165 euro

6. Fit is cool

- looptijd: september 2013-juni 2014
- inhoud/doel: de primaire doelstelling is om jongeren in de leeftijd van 12-18 gezonder te laten leven. Fit is een multidisciplinaire groepsgerichte aanpak speciaal ontwikkeld voor jongeren in deze leeftijd waarin bewegen, gezonde voeding en alcoholpreventie centraal staan.
- organisatie: Hockeyclub Tilburg
- verwacht bereik: +/- 2500 jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar in Tilburg (met name in de Reeshof). Tevens de ouders/verzorgers van deze jongeren. Totaal bereik +/- 7000 personen
- subsidiebedrag: 15.000 euro

7. Word file

- looptijd: september 2013-juni 2014
- inhoud/doel: een project voor vroegtijdige schoolverlaters, zeer moeilijk lerende kinderen, hangjongeren en jongeren van allochtone afkomst, waarbij deelnemers via het wielrennen worden geënthousiasmeerd voor opleiding tot fietsenmaker.
- organisatie: Wielerclub Pijnenburg
- verwacht bereik: zestien tot twintig jongeren in de leeftijd van 14-16 jaar
- subsidiebedrag: 35.000 euro (aangevraagd)¹⁰

2.4.3 Resumé projecten

De looptijd van het MCK is nog niet geëindigd. De stand van zaken medio 2013 is dat de vier projecten die eerder al in uitvoering waren binnen het Maatschappelijk Convenant Willem II, in alle jaren zijn gesubsidieerd (zie Tabel 2.1). Hiermee is 281.504 euro gemoeid (op een totaal projectbudget van 380.000 euro en een totaal MCK-budget van 520.000 euro).

In 2012 heeft volleybalclub STV in de zomervakantie Sportweken georganiseerd. Dit programma zou in 2013 worden herhaald, maar moest worden afgelast. Voor het seizoen 2013-2014 zijn door drie andere kernsportverenigingen (hockey, taekwondo/judo en wielrennen) projectsubsidies aangevraagd. De subsidie voor de projecten van de hockey- en taekwondo/judovereniging zijn toegekend. De aanvraag van de wielrenvereniging is nog in behandeling. In aanvulling hierop is vanuit de atletiek een aanvraag ingediend voor 2013-2014. Hierover heeft de stuurgroep aan de gemeente een positief advies uitgebracht en heeft de gemeente dit advies recentelijk overgenomen. De roei- en ijshockeyvereniging hebben geen maatschappelijke projecten opgestart binnen het MCK.

¹⁰ Over dit project is nog geen besluit genomen. Voorstel van de stuurgroep is om over te gaan tot een toekenning van 10.000 euro. De wielerclub komt nog met een aangepaste begroting.

Tabel 2.1 Subsidieoverzicht MCK

	2011	2012	2013	totaal	sport	opmerking
Scoren voor Gezondheid	35.683	32.128	36.312	104.123	voetbal	
Playing for Success	54.369	30.765	42.710	127.844	voetbal	
Op de stip	15.065	9865	8500	33.430	voetbal	
Tilburg streetleague		16.107		16.107	voetbal	
Sportweken		20.000	15.000	35.000	volleybal	2013 afgelast
Fit door Tatami			16.165	16.165	vechtsport	
Fit is cool			15.000	15.000	hockey	
Word file			10.000 ¹¹	10.000	wielrennen	nog geen besluit
Projecttitel onbekend			?	?	atletiek	
totaal	105.117	108.865	143.687	357.669		

Bron: Mulier Instituut, 2013

¹¹ In de oorspronkelijke aanvraag betrof dit bedrag 35.000 euro.

3. Resultaten evaluatie

3.1 Functioneren MCK

Met alle partijen is teruggeblikt op de huidige (procesmatige) inrichting van het MCK. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de wijze waarop de betrokkenen het MCK beleven, op de aanvraagprocedure en op de doelen die met de geëntameerde projecten zijn bereikt (op individueel niveau, bij burgers, institutioneel, in/met organisaties). Eerst zal worden ingegaan op de organisatorische inrichting van het MCK.

Coördinatie en stuurgroep

De invulling van de stuurgroep waarin ook Willem II participeerde vindt de gemeente achteraf geen juiste keuze, aangezien *‘De belangen niet evenredig tot uiting komen’*. Het zou de schijn van belangenverstrengeling kunnen wekken, aangezien deze stuurgroep de gemeente adviseert in het wel of niet goedkeuren van de aanvragen (*‘De slager keurt zijn eigen vlees’*). Ook is een vertegenwoordiger van de gemeente partij, terwijl hij eveneens is betrokken bij de (begeleiding van de) uitvoering van de maatschappelijke projecten (sportbedrijf).

‘Persoonlijk kan ik mij onafhankelijk opstellen. Echter beter is om geen organisaties of personen in de stuurgroep te hebben die bij de uitvoering een rol hebben.’

De huidige invulling van de stuurgroep wordt door de vertegenwoordigers van de gemeente als niet logisch en wenselijk geacht. *‘Het proces is van buitenaf niet logisch, wel verklaarbaar. Het was als het ware een grote verknoping van belangen, afwegingen, het proces en achtergronden.’*

Volgens de coördinerende partij van het MCK, de Brede School, is binnen de MCK-regeling een adviesgroep in het leven geroepen in plaats van een stuurgroep. Deze adviesgroep heeft als hoofdtaak om de gemeente te adviseren over wat te doen met de ingediende aanvragen, en daaraan voorafgaand wordt aan de meedingende sportverenigingen feedback gegeven op hun conceptaanvragen. De Brede School vraagt zich ook af of dit een handig model is (*‘We zijn eigenlijk een adviesgroep, maar functioneren als stuurgroep’*), met de juiste organisaties c.q. mensen. Ook zij hebben hun bedenkingen bij de rol van Willem II en de gemeentevertegenwoordiger in de stuurgroep. Hoewel van belangenverstrengeling sprake zou kunnen zijn, bestaat bij de Brede School de indruk dat hiermee integer wordt omgegaan.

In het verlengde van het voorgaande zijn door de gemeente ook vraagtekens geplaatst bij de rol van de coördinator van het MCK (gedetacheerd bij de Brede School), vanwege zijn voormalige en huidige rol als uitvoerder bij Willem II. Tijdens het vorige convenant werkte hij fulltime voor Willem II, nu is hij drie dagen per week bij Willem II gedetacheerd en ondersteunt hij twee dagen per week vanuit de Brede school de andere kernsportverenigingen. De gemeente heeft hiermee geen problemen ervaren, maar verwachtte wel dat dit bij de andere kernsportverenigingen vragen zou oproepen. De geïnterviewde betrokkenen van deze kernsportverenigingen gaven aan juist erg tevreden te zijn met de ondersteuning vanuit de Brede School.

Stimulering maatschappelijke betrokkenheid

Wat vinden de betrokkenen van nut en noodzaak van het convenant? Waarom zou de gemeente het geormerkte budget hieraan besteden en niet aan andere speerpunten of andere aanpalende sectoren?

In een gesprek met drie vertegenwoordigers van de gemeente kwam naar voren dat men de mening deelt dat sportclubs kunnen bijdragen maatschappelijke doelen te bereiken. Binnen de gemeente bestaat echter verschil van opvatting over de wijze waarop de regeling nu functioneert of invulling krijgt, getuige onderstaande opmerkingen.

‘De vraag is of je met dit geld ook niet op een andere manier hetzelfde had kunnen bereiken. Dat vind ik nog wel moeilijk in te schatten. Het feit dat je iets doet met topsport en de link met breedtesport vind ik heel belangrijk. Door topsport kun je je onderscheiden en daarmee kun je iets sterker maken. Alleen komt het nog niet goed genoeg uit de verf. Maar hoe je dit anders kunt doen vind ik wel moeilijk.’

‘Je kunt maatschappelijk op heel veel verschillende manieren actief zijn volgens mij, als topclub. Je kunt ook zeggen een kaartje kost 10 euro, maar bij ons kost het 10,50 euro, 50 cent gaat naar een sociaal topsportfonds voor de kinderen met overgewicht in Tilburg. Dat zijn opties, daar heb ik ze nog niet over gehoord.’

De huidige inrichting van het MCK en de verdeling van de middelen wordt door Willem II goed bevonden. Doordat ook andere kernsportverenigingen projecten aanbieden, haalt *‘het de druk bij ons weg’*. Er kunnen win-winsituaties ontstaan, zoals de samenwerking tussen Willem II en HC Tilburg. De diverse promoties en degradaties¹² hebben volgens de betrokkene van Willem II in de uitvoering niets veranderd. *‘De grootste fout die de gemeente in mijn optiek gemaakt heeft, is dat ze onderscheid zijn gaan maken tussen de Eredivisie en de Eerste Divisie. En dat is gewoon onzin, want dat heeft helemaal niets met elkaar te maken. Ze kijken toch wel op tegen die voetballer.’*

Financiering, ondersteuning en overtuiging

De financiering vanuit de gemeente is nodig ter compensatie van de relatief hoge kosten voor bijvoorbeeld de inzet van ‘dure’ spelers en de benodigde uren voor het organiseren en regisseren van activiteiten op scholen et cetera. Voor verenigingen is het in deze tijd überhaupt niet eenvoudig om overeind te blijven (voorbeeld STV), laat staan dat zij hier extra eigen tijd en middelen in te steken (Stuurgroep MCK, 2012). Alle betrokkenen, sectorbreed, geven dit unaniem aan. De bereidheid van de kernsportverenigingen om mee te doen is volgens de gemeente uiteindelijk wel aanwezig, hoewel er een verschil merkbaar is tussen de professionele club Willem II en de overige kernsportverenigingen, die de activiteiten door vrijwilligers (moeten) laten organiseren.

¹² In 2010/2011 speelde Willem II Eredivisie, in 2011/2012 Eerste Divisie, in 2012/2013 weer Eredivisie en in 2013/2014 weer Eerste Divisie.

In de ogen van de gemeente kostte het vrijwel alle verenigingen behoorlijk veel moeite om een gedegen plan van aanpak te schrijven. De directeur van welzijnsorganisatie de Twern onderstreept dit. Hij heeft het vermoeden dat dat komt omdat deze stimulering in zijn ogen erg aanbodgedreven is. Verenigingen moeten gaan bedenken waaraan mensen behoefte hebben, maar dat is niet hun core business. Dit was volgens de directeur van de Twern niet op voorhand voorzien. Er is duidelijk sprake van voortschrijdend inzicht. *'Achteraf hadden de kernsportverenigingen beter kunnen voortborduren op de bestaande projecten. Het heeft niet met de intenties van verenigingen te maken, maar deze partijen die het niet gewend zijn, moesten er te veel energie in stoppen.'*

Het initiatief om verenigingen maatschappelijk te activeren wordt door de Brede School positief bevonden. Het is goed dat de kernwaarden van sport centraal komen te staan en dat het niet alleen over de sportprestaties gaat. De coördinator MCK zegt hierover: *'Sport is meer dan een club.'* Voor maatschappelijke activatie hoeft niet veel extra's te worden georganiseerd, maar een en ander kan worden uitvergroot. Volgens de coördinator is het wel noodzakelijk sportclubs te ondersteunen bij het vormgeven hiervan. Hoe zet je bijvoorbeeld spelers, speelsters en de wow-factor in? De samenstelling van de kernsportverenigingen bepaalt hoeveel ondersteuning nodig dan wel gewenst is. Een professionele organisatie kan zaken anders aanpakken dan een club met vrijwilligers.

Ook de kernsportverenigingen die een aanvraag hebben ingediend, staan positief tegenover de stimulansen van de gemeente om clubs maatschappelijk betrokken te maken, maar de Brede School als verbindende schakel tussen de vereniging en de gemeente was en is daarbij wel noodzakelijk. Zonder de coördinator was het voor de wielrenvereniging, de hockeyclub en de judo/taekwondoverenigingen een stuk moeilijker geweest om het project op te tuigen. Hij heeft meegedacht met de inrichting van de projecten. Hoe bereik je bijvoorbeeld de doelgroep? Hoe organiseer je iets onder schooltijd? Hoe kan worden aangesloten bij bestaande programma's? Volgens de secretaris van de wielrenvereniging zorgde hij juist voor extra stimulans om een project te starten. Deze vereniging moest in zekere zin worden overtuigd van het nut en van de mogelijkheden van maatschappelijke projecten.

Een betrokkene van Willem II meent dat voor het maatschappelijk entameren van kernsportverenigingen het noodzakelijk is dat de gemeente financieel bijspringt. Een club kan de kosten echt niet dragen. Daar is de stimulering goed voor, maar verder vindt hij dat er weinig stimulering is vanuit de gemeente. Er worden wel leuke ideeën aangedragen, maar als het erop aankomt wat betalen betreft wordt snel verwezen naar sponsors.

De inzet van spelers vindt Willem II een goede zaak, mensen zien het ook. Maar hij vraagt zich altijd af wat die maatschappelijke meerwaarde daarvan is. De betrokkene van de Tilburgse BVO plaatst vraagtekens bij wat het oplevert. Hij vindt dat moeilijk te peilen. Men vindt het vanzelfsprekend dat de BVO het doet. Buiten de regio is het rendement van de projecten weinig zichtbaar. In de regio zelf verschijnen wel stukjes in de krant. Het genereert publiciteit en dat is voor de club interessant. Als je veel doet wordt het gewoon gevonden. Willem II acht het niet mogelijk en wenselijk spelers voortdurend hiervoor in te zetten. Spelers worden echt geclaimd, maar voor Willem II blijft hun core business voetbal.

Tilburg Trappers heeft uiteindelijk voor het komende jaar geen aanvraag ingediend, hoewel de vereniging aangeeft wel het belang van hun maatschappelijke rol in te zien. *‘We vinden dit zeker niet onbelangrijk en we dragen graag een steen bij, maar we hebben nu niet de juiste mensen voor de aanvraag en dergelijke. Er is op dit moment een sollicitatieronde voor de komst van een operationeel manager, waar in de toekomst deze projecten onder kunnen vallen. Deze functie zal per 1 augustus ingaan.’*

De onderwijsbetrokkene binnen het MCK vindt dat je de topclubs in Tilburg op deze maatschappelijke taak moet aanspreken en de spelers erop moet voorbereiden, want volgens hem kunnen zij echt wel wat teruggeven aan de maatschappij. Bijvoorbeeld door het geven van een interview aan kinderen of het helpen bij reken- en taalopdrachten. Kernsportverenigingen moeten niet meedoen omdat er nu geld beschikbaar is, want daarvan gaat een verkeerde motivatie uit.

Visie op maatschappelijke betrokkenheid

De verenigingsmanager van HC Tilburg vindt het goed dat de gemeente verenigingen stimuleert maatschappelijk actief te zijn, maar hij vindt dat de gemeente hier veel te reactief optreedt. Het ontbreekt zijns inziens aan een visie op maatschappelijke betrokkenheid voor de lange termijn. De gemeente zou zelf nadrukkelijker keuzes moeten maken en de kaders strikter moeten aangeven.

‘De wethouder heeft zoiets laten vallen van: Ik zie het maatschappelijk convenant als een verkapt subsidiepotje. Dat vind ik heel erg slecht. Bij een van de eerste aanvragen zouden spelers van het eerste van Willem II wat handjes schudden aan bejaarden. Ik zeg het heel plat, maar de gemeente zat erbij en keek ernaar. En dat vind ik echt heel slecht.’

De betrokkene van de vereniging Tilburg Noord Taekwondo (TNT/SPIO¹³) kon zich wel in deze kritiek vinden, maar liet zich in minder negatieve bewoordingen uit dan zijn collega van de hockeyvereniging.

Ondanks het feit dat in het convenant wel thema's en speerpunten zijn benoemd, acht de verenigingsmanager van HC Tilburg dit convenant te breed en te vrijblijvend. De gemeente zou zich pro-actiever moeten opstellen en meer het heft in handen moeten nemen en normen moeten opstellen waaraan de verenigingen zich kunnen/moeten conformeren: *‘Zo van: hier kiezen we voor en dit zijn onze verwachtingen.’*

¹³ Stichting Spio is een stichting die zich inzet voor diverse (vecht)sporten, zoals judo, karate, taekwondo en streetdance, in de Tilburgse wijk Noord. Deze stichting is ontstaan tijdens het subsidieprogramma Tijd voor Vechtsport van VWS, dat eind 2010 eindigde. Stichting Spio is blijven bestaan.

3.2 Aanvraagprocedure

Aanleiding voor indienen subsidieaanvraag

Aan kernsportverenigingen is gevraagd waarom ze binnen deze regeling een rol wilden vervullen. TNT/SPIO wilde de regeling benutten om het ledenaantal te laten groeien. De vechtsportclub is erg aan de wijk gebonden. Veel leden wonen in de wijk en trainers zijn er opgegroeid. De betrokkene van TNT/SPIO vindt het leuk om iets aan deze wijk terug te geven. Binnen deze regeling krijgen kernsportverenigingen de mogelijkheid om extra instrumenten in te zetten om potentiële leden te benaderen. TNT/SPIO richt zich daarbij op de schoolgaande jeugd, waarbij sprake is van overgewicht. Dankzij de middelen, die zijn verkregen binnen dit convenant, *‘gaan er daadwerkelijk deuren open om er iets mee te doen, anders blijf je toch een beetje hangen in de acties die je normaal gesproken doet en die zijn beperkt. Dus daarom vind ik het positief dat je op deze manier de kans krijgt. Je hebt je in het verleden kunnen bewijzen en daarom behoor je tot de kernsporten. Ik zie het als een beloning om dit in de toekomst voor te kunnen zetten en mogelijk uit te gaan breiden’*.

De wielrenvereniging (200 leden) heeft moeite met het binden van 15-18-jarigen. Door een ervaring met een drop-out in de vereniging zag de club via het MCK kans om een specifieke groep jonge schoolverlaters een project aan te bieden dat enerzijds bestaat uit sporten (lees: wielrennen) en anderzijds uit het onderhouden van fietsmaterialen. Omdat dit om een forse (en duurzame) investering gaat, vanwege de aanschaf van fietsmateriaal, wil de vereniging dat het project een looptijd heeft van ten minste drie jaar. Ten tijde van het onderzoek was nog niet duidelijk of het project wordt toegewezen of niet.

Hockeyclub Tilburg (2400 leden), een fusievereniging, wil iets terugdoen voor de leefomgeving. De focus van dit project ligt op gezondheid. Hoe kunnen de leden, van wie 90% op recreatief niveau speelt, er een gezonde leefstijl op nahouden? Hoe behoud je ze voor de sport? Daarnaast wil de vereniging, na het bereiken van succesvolle resultaten, dit project veel grootser en breder aanpakken door een aanvraag in te dienen bij de landelijke Sportimpuls. Deze lokale aanvraag wordt gebruikt als opmaat/pilot. Waar binnen dit project wordt samengewerkt met vrijwilligers, wordt mogelijk in de toekomst samengewerkt met bijvoorbeeld GG/GD.

Criteria subsidieaanvragen

Vanuit de gemeente was een format opgesteld (zie Bijlage 2) dat verenigingen ter hand moesten nemen bij het schrijven van de aanvraag. Vanuit de optiek van de gemeente waren het format en de criteria voor de aanvraag handzaam. De uitdaging zat 'm in het vinden van mensen om de aanvraag in te dienen en vervolgens de activiteiten te gaan uitvoeren. Het kost immers tijd om over de opzet en inhoud van het project na te denken en ook de uitvoering ervan te verzorgen. Volgens de verenigingen die in 2013 een aanvraag hebben ingediend, waren de criteria op 1 A4 aangegeven (Bijlage 1), zodat verenigingen veel 'ruimte' kregen om hun doelen en plan van aanpak te schetsen. Verenigingen worden in de ogen van de verenigingsmanager van de hockeyvereniging te vrij gelaten in de opzet en invulling van de projecten, waarmee het volgens hem lijkt alsof de gemeente het niet al te serieus neemt. Hij stelt voor dat er in toekomstige regelingen helderder en explicieter wordt aangegeven wat moet worden geleverd aan output en outcome, en hoe er bijvoorbeeld tussentijds geëvalueerd gaat worden.

Het bestuurslid van TNT/SPIO vult aan:

‘Als je het op die manier inricht, dan is het politiek gezien handig. Waar ze veel meer aan hebben, is wat ze kunnen uitdragen, daarmee is de kans dat het structureel op de agenda blijft staan, groter. En dat is in ons aller belang. Het zou jammer zijn als er straks goede projecten zijn, waarvan het politieke belang niet meer wordt ingezien en dat ze dan een stille dood sterven.’

In het interview met de drie kernsportverenigingen HC Tilburg, TNT/SPIO en TWC Pijnenburg wordt expliciet aangegeven dat er behoefte is aan vooral richtinggevend beleid vanuit de gemeente. Een deel van de kernsportverenigingen heeft behoefte aan aanscherping van de eisen vanuit de gemeente. Het convenant dient te worden geprofessionaliseerd, te beginnen bij het formuleren van een missie en doelen. Wat is de visie op topsportbeleid, wordt er voornamelijk gekeken naar accommodatiebeleid en facilitering van voorzieningen, en/of dienen de verenigingen ook een maatschappelijke rol te vervullen? Welke thema's zijn daarbinnen belangrijk? Dus visie op sport in zijn algemeenheid, maar ook visie van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van verenigingen.

‘Als in het focusplan 2012-2013 staat dat de wens is wijkgericht bezig te zijn, dan dient dit tot uitdrukking te komen in het convenant: in hoeverre spelen de projecten zich af in de wijk? En in hoeverre richt dit zich op topsport en in hoeverre op de breedtesport?’

Bijval krijgen de kernsportverenigingen van de coördinator van het MCK wat betreft de duurzaamheid van de projecten. Van belang daarbij is dat Tilburg zich hiermee kan profileren, een geheel eigen aanpak heeft die op den duur door elke Tilburgse inwoner wordt herkend. Niet alleen de projecten, maar ook de communicatie hierover moet worden gestructureerd.

‘Bijvoorbeeld wekelijks een stukje in een plaatselijke krant.’

Voortraject

De coördinator MCK was nadrukkelijk betrokken bij de aanvragen. In de periode 2012-2013 is hij erin geslaagd topsportverenigingen te overtuigen van de meerwaarde van deelname aan dit convenant. Een belangrijk aspect daarbij was dat met de verenigingen eerst een vertrouwensband werd opgebouwd. Andere kernsportverenigingen dienden relatief laat aanvragen in. Gebleken is dat een *‘voortraject’* nodig is. In het convenant wordt volgens de coördinator MCK tamelijk veel ambtelijke taal gebruikt, die met hulp van de aanjager vanuit de Brede School moest worden geconcretiseerd naar de alledaagse praktijk van de verenigingen. Omdat de verenigingen draagvlak nodig hebben onder de achterban, is ook uitleg en overtuigingskracht nodig. Dat alles wordt niet van de ene op de andere dag bereikt. Hij wordt hierin deels bijgevalen door de verenigingen die aanvragen hebben ingediend. Behalve dat draagvlak bij de achterban moest worden gecreëerd, merken deze drie kernsportverenigingen op dat de informatievoorziening vanuit de gemeente c.q. Brede School (nadat bekend werd dat Willem II was gedegradeerd), pas vrij laat op gang kwam.

Bij de gemeente bestaat de indruk dat de meeste verenigingen moeite hebben om tot het indienen van een aanvraag te komen. Sommige kernsporten hebben geen aanvraag ingediend en dat is *‘hun goed recht’*. De directeur van de Twern ziet dit ook zo. Volgens hem moet je dit overlaten aan de verenigingen zelf.

Ook in de toekomst kunnen alle negen kernsportverenigingen worden benaderd voor het indienen van een aanvraag, *‘maar laat de verenigingen dan meer gebruikmaken van beproefde methodes. Op deze wijze sluit je partijen niet uit en laat je door henzelf bepalen of ze mee willen doen of niet’*.

Voorbeeldfunctie kernsportverenigingen

De gemeente vindt dat de kernsportverenigingen een voorbeeldfunctie hebben. Zij kunnen hun positie benutten om bepaalde groepen te bereiken en tot sport en bewegen aan te zetten (en ze kunnen zich zo zelf profileren). De vraag is alleen hoe en met wie of met welke verenigingen je de meest optimale effecten sorteert.

‘Eigenlijk zou je onderscheid moeten durven maken, maar dat is lastig in het politieke veld. Teun de Nooijer spreekt in de Vogeltjesbuurt niemand tot de verbeelding, maar een speler van Tilburg Trappers of Willem II waarschijnlijk wel. En waar willen we meters maken als stad? Dat is toch in de lastige wijken over het algemeen.’

‘Als je in die lijn redeneert, dan kom je daarop uit, maar wil je het eerlijk doen, dan moet je de acht topclubs op het hoogste niveau pakken. Bereik je daarmee wat je wil bereiken met je beleid? Daar kun je een vraagteken bij plaatsen.’

Haalbaarheid doelen aanvragen

De aanvragen waren volgens de beleidsmedewerkers van de gemeente zeer divers en tijdens het beoordelen ervan rezen er bij hen vragen over de opzet en met name de haalbaarheid van de doelen. Een van de beleidsmedewerkers zei hierover het volgende:

‘De aanvragen zijn in essentie best okay, en ook goed opgeschreven uiteindelijk, maar soms te ambitieus. STV bijvoorbeeld heeft als een van de doelen gesteld: overgewicht terugdringen. Om dit doel te bereiken zal een week sporten niet voldoende zijn. De kinderen dienen te blijven bewegen en daarnaast is voeding ook heel belangrijk. Uiteindelijk is het leefpatroon van belang om een bijdrage te kunnen leveren aan het terugdringen van overgewicht.’

3.3 Bereikte doelen MCK

Binnen dit onderzoek is gekeken naar de uitvoering van de projecten. Een deel van die projecten begint, zoals vermeld, pas in het najaar van 2013. In onderstaand tabel staan de resultaten beschreven.

Tabel 3.1 Overzicht outputresultaten projecten 2011-2012

Scoren voor gezondheid	In een periode van twintig weken hebben op 14 scholen (19 klassen) 27 bijeenkomsten plaatsgevonden met een gemiddelde groepsgrootte van 25 leerlingen per klas. Dit project is door ruim 460 kinderen uit groep 6 van Tilburgse basisscholen afgerond. Het betrof de volgende scholen: De Heerenvelde, St. Hubertus, Antares, Wandelbos, De Lichtenbergh, De Regenboog, De Sleutel, De Vlashof, Stelaertshoeve, Don Sarto, De Vijf Hoeven, De Wichelroede, Lespunt Zuiderlicht, De Alm en Aboe el-Chayr (25% van alle basisscholen in de gemeente Tilburg).
Op de Stip	In de periode januari -mei 2012 zijn twintig bijeenkomsten geweest voor 275 leerlingen uit 11 onderbouwklassen (1 en 2) van het voortgezet onderwijs. De volgende middelbare scholen namen deel: MBC Economie en Groen, Beatrix College, de Vakschool en MBC Cobbenhagen (24% van alle middelbare scholen in de gemeente Tilburg).
Playing for Success	In schoolseizoen 2011-2012 vonden vier perioden van tien lesweken plaats, waaraan in totaal 88 kinderen hebben deelgenomen (inclusief de pilotgroep). De deelnemers kwamen van de volgende scholen (kleine aantallen per school, variërend van 1 tot en met 10): Huibeve, Jan Ligthartschool, Bibit, De Blaak, De Bienenkebolders, Driehoek, Heerevelde, Kikkenduut, Panta Rhei, De Sleutel, Yore, Lespunt Zuiderlicht, Achthoeven, D'n Hazennest, De Kleine Akkers, De Regenboog, Vlashof, De Bloemaert, Christoffel, St. Hubertus, De Petteflet, De Sporck, De Triangel, Wandelbos en De Zuidwester (42% van alle basisscholen in de gemeente Tilburg).
Tilburg Street League	Het project had een bereik van 250 jongeren verdeeld over vijf wijken in Tilburg, te weten Reeshof, Tilburg Noord, West, Zuid, Oud-Noord en de binnenstad. Ook trok het evenement per wijk circa 250 toeschouwers. Bij de finale waren 500 bezoekers.
Sportweken	Over een periode van drie weken bereikte dit project 120 kinderen tussen 6 en 18 jaar.

Bron: Brede School Tilburg (2012b; 2012c) en Leercentrum Playing for Success Tilburg, 2013

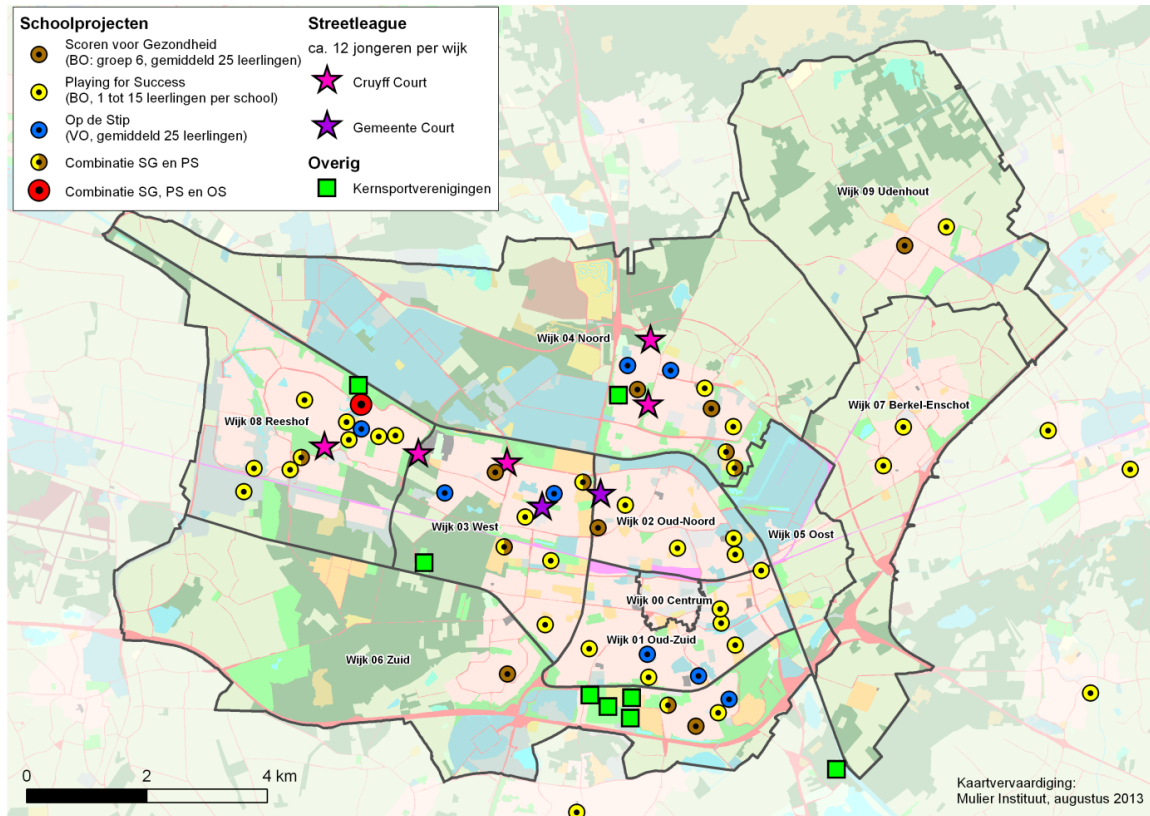
Tabel 3.2 Overzicht outputresultaten projecten 2012-2013

Scoren voor gezondheid	Binnen twintig weken hebben 35 bijeenkomsten plaatsgevonden voor 19 klassen met een gemiddelde groepsgrootte van 25 leerlingen per klas. Ruim 468 kinderen uit 19 klassen verdeeld over onderstaande basisscholen (16) hebben aan het project deelgenomen. Basisscholen: De Borne, De Triangel, Stelaertshoeve, Lichtenbergh, Aboe el-chayr, De Regenboog, De Sleutel, St. Hubertus, Antares, De Vijf Hoeven, De Vlashof, SBO Zonnestein, Lespunt Zuiderlicht, Don Sarto, De Alm en Wandelbos. (35% van alle basisscholen in de gemeente Tilburg). Ter afsluiting van het project was er een side event georganiseerd, waarbij ca. duizend familieleden van leerlingen aanwezig waren.
Op de Stip	Tussen januari en mei 2013 werden met dit project ongeveer 350 leerlingen bereikt uit 11 onderbouwklassen (1 en 2) van het voortgezet onderwijs. Dit schooljaar namen de middelbare scholen MBC Economie en Groen, Beatrix College, de Vakschool en IMC weekend School en Willem II College deel (35% van alle middelbare scholen in de gemeente Tilburg).
Playing for Success	In schoolseizoen 2012-'13 vonden drie perioden van tien lesweken plaats waaraan in totaal 159 kinderen hebben deelgenomen. De deelnemers kwamen van de volgende scholen (kleine aantallen per school, variërend van 1 t/m 15): Huibeve, Rendierhof, Bibit, Darwin, Gesworenhoeke, Heerevelden, Kikkenduut, Koolhoven, De Sleutel, Yore, Armhoeftse Akkers, Don Sarto, Fatima, Lespunt Zuiderlicht, St. Cecilia, D'n Hazennest, De Kleine Akkers, Lichtenbergh, De Regenboog, Rennevoirt, Vlashof, De Bloemaert, Christoffel, Cleijn Hasselt, Helen Parkhurst, St. Hubertus, Jeanne d'Arc, De Sporck, De Stappen, Wandelbos, De Wegwijzer, De Zuidwester, Noorderlicht, Westerwel en Zonnestein (58% van alle basisscholen in de gemeente Tilburg).

Bron: Brede School Tilburg (2013) en Leercentrum Playing for Success Tilburg, 2013

Kijken we meer precies naar de wijken waarin de projecten hebben plaatsgevonden, c.q. de scholen waarmee is samengewerkt, dan zien we het volgende beeld:

Figuur 3.1 Overzicht MCK-projecten 2011-2013

Bron: Mulier Instituut, 2013

De door het netwerk STV georganiseerde zomerweken in 2012 bleken volgens dit netwerk zelf een succes. De voldoening bij STV was erg groot. Zowel kinderen als ouders bleken erg tevreden met de aangeboden sportactiviteiten. Ook voor de 'volleybalvereniging' leverde het winst op, aldus de technisch directeur: *'We hadden er veel supporters bij gekregen.'*

De doelstelling is qua bereik van het aantal kinderen gehaald. Men had bij de aanvraag een maximum van vijftig kinderen per week vastgesteld met het oog op de uitvoerbaarheid van de sportweken (tien kinderen meer dan in de tussenrapportage 2011-2012 van de Brede School). Verspreid over drie weken zijn 150 kinderen bereikt. Voor STV was dit nieuw, en dus werd dit aanbod als een pilot beschouwd, onder meer om de belastbaarheid te testen (*Wat kunnen we aan?*). Aanvankelijk was de ambitie om vijf weken te organiseren, maar men wilde uiteindelijk voorzichtig beginnen.

Door het succes zou het aanbod voor 2013 worden uitgebreid. In plaats van drie weken zou er een aanbod zijn voor vijf weken en een wekelijkse activiteit na de zomerweken. Helaas kon dit project, ondanks de goedkeuring van de gemeente, geen doorgang vinden, omdat het netwerk STV vanwege een gebrek aan middelen uiteen is gevallen.

Vanuit de Brede School Tilburg bestaat er tevredenheid over de lopende projecten. De vraag naar de door Willem II gefaciliteerde en georganiseerde activiteiten is erg groot. Scholen en leerlingen nemen er graag aan deel. Waaraan nog beslist gewerkt moet worden, is het zowel intern als extern zichtbaar maken van de activiteiten. *'We doen heel veel, maar niemand weet het.'* De communicatie hierover moet beter. Incidenteel verschijnt er een artikel, maar dit is te weinig. Voor een volgende termijn is een communicatieplan gewenst, opdat informatie over de projecten structureel naar buiten wordt gebracht. Mogelijke communicatiemiddelen zijn: een website, artikelen in bijvoorbeeld het *Brabants Dagblad* en op de communicatiekanalen van de gemeente Tilburg, Twitter en Facebook. Over de wens voor het opzetten van een communicatieplan is tijdens een stuurgroepbijeenkomst¹⁴ reeds gesproken en er waren ook al afspraken over gemaakt.¹⁵ Dit heeft echter nog geen effect gesorteerd.

Projecten 2013-2014

De gehonoreerde projecten bij TNT/SPIO en HC Tilburg startten na de zomer 2013 op scholen of op de eigen accommodatie. Voor de praktische invulling van het project is dankbaar gebruikgemaakt van de kennis en kunde van de coördinator van het MCK. Zo liet TNT/SPIO een project samenvallen met de kinderboekenweek (thema in 2013 is gezondheid en bewegen) in september, een idee dat voorkwam uit een overleg tussen TNT/SPIO en de coördinator MCK. In Tilburg wordt gewerkt met combinatiefunctionarissen. Vooralsnog komen deze functionarissen niet voor in de projectplannen, maar de kans is groot dat ze in de toekomst wel zullen worden ingezet voor de benodigde capaciteit.

3.4 Effecten op individueel niveau

De gemeente (en de politiek) wil nu meer weten wat de projecten aan outcome (gezondheid, maatschappelijk effect) opleveren dan bij de start van het MCK. Bij de meeste projecten kan hierop spijtig genoeg geen antwoord worden gegeven. In de eerste periode (MC Willem II) was de raad vooral belangstellend naar output (activiteiten, bereikte scholen). De ambitie om ook de effecten van het gerealiseerde bereik te meten is er wel, maar het is nog niet duidelijk hoe. *'Dit is ontstaan in een andere tijd.'*

De beleidsmedewerkers van de gemeente signaleren dat de kwaliteit en het rendement van de projecten behoorlijk uiteenlopen. Met sommige projecten wordt gepretendeerd dat het overgewicht is/wordt teruggebracht, maar dit lijkt niet reëel. Ook bij het Playing for Success, waarbij een groter zelfvertrouwen en betere schoolprestaties worden nagestreefd, plaatst de gemeente de kanttekening of er niet een te rooskleurig beeld wordt gegeven. De kosten daarvan zijn behoorlijk hoog. Playing for Success en Scoren voor Gezondheid zijn echter beide 'interventies' die meermalen zijn getoetst en 'bewezen' (Cevaal en Lucassen 2011; Oberon 2012; De Vries et al. 2007), hoewel de focus op sport- en beweeggedrag bij Playing for Success

¹⁴ d.d. 1 juni 2012

¹⁵ Verslag van de bijeenkomst van Stuurgroep Maatschappelijke Convenant op 1 juni 2012 bij de Brede School Tilburg, Dr. Hub van Doorneweg 91, 5026 RB Tilburg.

erg bescheiden is. Niettemin mag op basis daarvan worden geconcludeerd dat met de ingezette middelen en uitgevoerde projecten ze van betekenis zijn voor de betreffende kinderen, en daarmee voor de doelen van de gemeente zelf.¹⁶

3.5 Effecten op organisatieniveau

Samenwerking

Een andere kanttekening die de gemeente plaatst bij de lopende projecten, betreft de beloofde samenwerking tussen de verschillende instanties. Komt die wel echt tot stand? Ondanks de coördinatie door de Brede School blijft de samenwerking in de ogen van de gemeente een lastig punt. De Brede School is positiever over de samenwerking, net als de onderwijsbetrokkene van de stichting Opmaat. Het ontstaan van de nieuwe samenwerkingsverbanden wordt door hen beschouwd als een meerwaarde van dit convenant. De Brede School is te spreken over de ontstane netwerken met de GGD, het ROC, de brede scholen en onder andere combinatiefunctionarissen. Deze partners hebben laten weten ook bij de komende projecten te willen aansluiten. Het onderwijs krijgt dankzij deze projecten inzicht in mogelijk nieuwe vormen van lesgeven, al blijft het vooralsnog daarbij. Als deze projecten ertoe leiden dat het onderwijs daadwerkelijk andere methoden gaat hanteren, dan kan volgens de Brede School worden gesproken van een groot effect. Daarvan is echter nu nog geen sprake.

Verduurzaming activiteiten

Zoals het er nu naar uitzielt, blijft de stimulering in de ogen van de MCK-coördinatie vooral projectmatig. Van borging is nauwelijks sprake. De sportverenigingen, maar ook de aanpalende sectoren, kunnen deze projecten niet zelf financieren. Zodra de subsidie afloopt, gaat men naarstig op zoek naar andere subsidiepotjes. Lukt het niet subsidie te vinden, dan houdt het op. Zo wordt er veel opgebouwd, maar ook weer afgebroken. Door het MCK op deze wijze aan te bieden wordt er vooral *'een worst voorgehouden'*, terwijl het volgens de MCK-coördinator zinvoller zou zijn als enkele thema's worden geormerkt.

De onderwijssector waarin een van de respondenten werkzaam is, is betrokken bij de projecten Playing for Success en Scoren voor gezondheid. Het zijn in zijn ogen leuke projecten met een groot resultaat. Een aantal zaken is te meten, zoals deelnamecijfers, het zelfvertrouwen van kinderen (Playing for Success) en de betrokkenheid van de familie. Maar deze gegevens mogen naar zijn mening meer naar buiten worden gebracht, *'bijvoorbeeld via filmpjes voor het bedrijfsleven'*. Het bereiken van de jeugd in een wow-omgeving, zoals aan de orde bij Playing for Success, werkt goed, meent deze betrokkene uit het onderwijs. Dit kan ook worden bereikt bijvoorbeeld met het conservatorium, maar voor een groot bereik *'is sport toch het laagdrempeligst'*. Een verbeterpunt wat hem betreft is de duurzaamheid van het MCK.

¹⁶ In de 'Sportieve terugblik op het seizoen 2011/'12', opgesteld door de Brede School Tilburg, wordt gesignaleerd dat de standaardcijfers die voor Scoren voor Gezondheid worden verzameld, in Tilburg door fouten in de meetprocedure niet konden worden gerapporteerd. Onbekend is of dat in het jaar 2012/2013 wel is gebeurd.

Maatschappelijke projecten, waarvan voldoende is aangetoond dat de inhoud goed is, hebben ten minste twee termijnen nodig om succesvol te zijn. Een en ander moet volgens de vertegenwoordiger uit het onderwijswerkveld worden ingebed in een groter geheel. Het MCK moet breed worden gedragen door de politiek en beter worden uitgedragen. Er is wel al veel bereikt. De gemeente, als initiator van maatschappelijke activiteiten in/met de sport, mag *'trots zijn'*.

Kruisbestuiving van doelen en projecten

Het lijkt er nog niet op dat de projecten nadrukkelijk zijn ingebed in een breder kader, waarbij wordt voortgebouwd op andere projecten of waarbij de projecten zelf een vervolg krijgen in een ander project. Met een dergelijke structurele inkadering van de projecten zou het MCK aan betekenis winnen.

Volgens de coördinator van het MCK is het de kunst om te zoeken naar verbindingsmogelijkheden, want hoewel er talloze projecten worden uitgevoerd en gefinancierd vanuit de gemeente, ontbreekt het overzicht. Ook vanuit welzijn, zorg en onderwijs worden projecten opgezet waarin sport als middel wordt ingezet, maar in de meeste gevallen ontbreekt het aan verbinding en continuïteit. Bij de Brede School bestaat de indruk dat de gemeente zich door allerlei plannen en subsidieaanvragen heen worstelt, omdat overal kansen in worden gezien en de afdelingen onvoldoende van elkaar weten wat er al wordt gedaan. Efficiënt vindt de coördinator dit niet: waarom niet voortborduren op projecten (of erop aanhaken) waarvan vaststaat dat ze succesvol zijn? Nu heeft elke kernsportvereniging zijn eigen project uitgewerkt en aangevraagd, terwijl veel meer kruisbestuiving zou moeten (kunnen) plaatsvinden.

'Gaaf het de gemeente nu om extra projecten voor kinderen of gaaf het om het centraal komen van de kernwaarden? Kies voor een duidelijk doel met het convenant, bijvoorbeeld een lijn met gezondheid, een lijn met respect of een lijn met participatie. Hieraan kan een en ander verknoot worden.'

Ook volgens de vertegenwoordiger van Willem II dragen de projecten zeker bij aan de doelen van de gemeente, maar zijn *'het te veel losse projecten'*.

Idealiter moet elke kernsportvereniging een aanvraag kunnen indienen, maar Willem II denkt dat verenigingen beter bij lopende projecten kunnen aanhaken. De projecten zouden veel meer moeten worden gebundeld. De meeste projecten leveren in zijn ogen een win-winsituatie op, of het nu gaat om leerlingen die op school beter presteren (Playing for Success) of werkgelegenheid creëren (wielrenproject). Willem II ziet ook een maatschappelijke rol weggelegd voor de breedtesport. Activiteiten die kunnen bijdragen aan het terugdringen van obesitas, kunnen in de ogen van de professional bij Willem II gemakkelijk worden uitgevoerd door amateurclubs.

De directeur van de Twern stelt voor om een concept te kiezen dat *'agogisch in orde is'*, bijvoorbeeld Scoren voor gezondheid. Hier kunnen elementen worden uitgehaald die kernsportverenigingen kunnen uitvoeren. Dit vergt weliswaar enige coördinatie, maar het rendement is in zijn optiek dan wellicht hoger dan nu.

De directeur ad interim Brede School stelt voor om jaarlijks een thema te kiezen waarmee wordt voorkomen dat het convenant een te algemene invulling krijgt.

Focus kernsportverenigingen

De gemeente vindt dat er beter moet worden nagedacht over de beoogde effecten van het convenant en de rol die de topsport, dan wel de breedtesport daarin kunnen vervullen. Het inspelen op het aspect duurzaamheid is daarbij van belang. Hoe kunnen de activiteiten beklijven? De beleidsmedewerkers zijn van mening dat de gemeente een duidelijke keuze moet maken in de gewenste partijen binnen het convenant. In plaats van de verdeling van middelen over de negen kernsporten kan bijvoorbeeld worden gefocust op drie projecten die zich hebben bewezen. Het project Scoren voor gezondheid wordt nu alleen uitgevoerd door Willem II, terwijl andere kernsportverenigingen hier ook iets mee kunnen doen. Topsport heeft wel een meerwaarde.

Wat de coördinator MCK betreft wordt het aantal kernsporten binnen dit convenant teruggebracht naar drie sporten die de Tilburgse bevolking aanspreekt vanwege de sportieve prestaties, zoals voetbal, hockey en ijshockey. Deze drie kernsportverenigingen zijn *‘de “eyecatchers” van de stad. De andere kernsportverenigingen moeten aanhaken en worden betrokken . De verantwoordelijkheid van de projecten ligt bij de grote clubs’*.

Directeur van de Twern zou bij een eventueel vervolg van het MCK liever voortborduren op succesvolle, beproefde methoden. Hij stelt dan ook voor dat kernsportverenigingen, als de bereidheid en menskracht aanwezig zijn, aansluiten bij bestaande projecten. Als er vier of vijf verenigingen van de negen aanhaken, is dat in zijn ogen prima.

4. Maatschappelijke activering andere gemeenten

In de gemeente Arnhem, Delft, 's-Hertogenbosch en Utrecht is geïnventariseerd hoe daar maatschappelijke projecten worden gestimuleerd via de lokale sportstructuur. En omdat de gemeente Utrecht Rotterdam als voorbeeld neemt, is ook het specifieke beleid in die gemeente in dit hoofdstuk (paragraaf 4.5) meegenomen. Samengevat volgen hieronder de resultaten.

4.1 Arnhem: vitale verenigingen

Met het oog op bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen in Arnhem, zoals de vergrijzing, nieuwe sportbehoeften en overgewicht bij de jeugd, en de ambitie om in 2016 75% van de Arnhemmers te laten sporten of bewegen, heeft de gemeente Arnhem in 2011 een nieuwe Sportvisie uitgebracht. Een zeer belangrijk aspect hierin, is de noodzaak voor de sportverenigingen om hun vitaliteit te versterken. De gemeente heeft voor ogen dat sportverenigingen: 'zich zullen moeten ontwikkelen tot een organisatie die oog heeft voor en onderdeel uitmaakt van de maatschappij en die in staat is in te spelen op ontwikkelingen en op de behoeften van de sporters. Innovatie, samenwerking, schaalvergroting en professionalisering zijn hierbij kernbegrippen. Vooral het maatschappelijk actief inspelen op de veranderende omgeving wordt doorslaggevend voor het voortbestaan van de sportverenigingen (p.26)'.

De gemeente Arnhem heeft een model voor vitale sportverenigingen ontwikkeld met criteria die zijn ontleend aan de verenigingsmonitor, die in 2010 door het Mulier Instituut is uitgevoerd (Sportvisie 2011). Een vitale vereniging is volgens de opstellers van de Sportvisie een vereniging die: sport aanbiedt, financieel gezond is, over voldoende draagkracht beschikt, ervoor zorgt dat sportief en respectvol met mensen wordt omgegaan, in staat is deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten en een hedendaags, toekomstgericht en extern gericht verenigingsbeleid voert (Sportvisie 2011). De criteria staan in onderstaand Tabel 4.1

Tabel 4.1 Invulling criteria vitaliteitsindex

Criteria				
Strategie		Kwaliteit & Continuïteit		Actief vrijwilligersbeleid
Aanwezig \ beschikbaar:	• Jaarplan(ning)	• Jaarlijks positief financieel resultaat	• Erkenning maatschappelijke functie	• Bewust actief op behoud vrijwilligers
	• Langetermijn visie (missie/ visie)	• Ruimte voor onverwachte uitgaven	• Sportwijs+8	• Opleiding & werving
	• Financieel plan	• Sportaanbod	• Samenwerking met partners/ inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen	• Vrijwilligersplan aanwezig
	• Beleidsplannen, -doelstellingen & speerpunten	• Voldoende gecertificeerde trainers		• Voldoende vrijwilligers
	• Transparante gezonde financiën	• Schaduwlijst vervangers		
		• Vacatures/ knelpunten kader		
		• Beschikbaarheid accommodatie		
		• Kwaliteit accommodatie		

Bron: Mulier Instituut, 2013

Aan de hand van de scores (zie Tabel 4.2) kan worden beoordeeld hoe vitaal de Arnhemse sportverenigingen zijn. De gemeente wil dat sportverenigingen dit model aangrijpen om te groeien, maar wil ze daarin niet verplichten. De verenigingen scoren op basis van de antwoorden op de vragen in de vragenlijst van de verenigingsmonitor punten, die worden verwerkt in een rekenmodel (zie Figuur 4.1). De gemeente krijgt op deze wijze een totaaloverzicht van de stand van zaken per thema, maar heeft daarnaast ook inzicht in de situatie en in de ontwikkeling per vereniging (mits de monitor wordt herhaald). Daarmee kan gericht beleid worden gemaakt. Verenigingen in gemeenten die met dergelijk model werken, krijgen zo een perspectief voorgeschoteld. Ze kunnen ‘doorgroeien’ naar een hogere categorie, maar ook ‘terugzakken’ naar een lagere categorie.

Tabel 4.2 Groeimodel vitale sportvereniging, score per segment

Groeimodel Vitale Sportvereniging – Sportbedrijf Arnhem		
De kwetsbare sportvereniging	Basis	
De gezonde sportvereniging 1. Kwaliteit & continuïteit 2. Strategie 3. Maatschappelijk actief 4. Actief vrijwilligersbeleid	1. Voldoende 2. Voldoende 3. Onvoldoende 4. Voldoende	Ambitie
De vitale sportvereniging 1. Kwaliteit & continuïteit 2. Strategie 3. Maatschappelijk actief 4. Actief vrijwilligersbeleid	1. Voldoende 2. Goed 3. voldoende 4. Goed	
De vitale maatschappelijk betrokken sportvereniging 1. Kwaliteit & continuïteit 2. Strategie 3. Maatschappelijk actief 4. Actief vrijwilligersbeleid	1. Goed 2. Uitmuntend 3. Goed 4. Uitmuntend	

Bron: Mulier Instituut, 2013

Figuur 4.1 Voorbeeld scoremodel vitaliteit verenigingen (fictief)

Sport- vereniging	Vitaliteitscriteria				Totale puntenscore	Beoordeling	
	Kwaliteit en continuïteit	Strategie	Maatschappelijk Actief	Actief vrijwilligersbeleid		Beoordeling vanuit model	Eigen inschatting
a	6,5	6	4,25	2	18,75	Vitaal	Vitaal maatschappelijk
b	5,5	5	5	1,5	17	Gezond	Basis
c	5	5,5	4	2,5	17	Vitaal	Gezond
d	6	6	2,75	2	16,75	Vitaal	Vitaal
e	4,5	6	4	2	16,5	Gezond	Vitaal maatschappelijk
f	4,5	5	4,5	2,5	16,5	Gezond	Gezond
g	7	4	3,25	2	16,25	Vitaal	Vitaal maatschappelijk
h	6,5	5	4	0,5	16	Basis	Vitaal maatschappelijk
i	7,5	5	1,25	2	15,75	Gezond	Vitaal
j	5	4,5	3,75	1	14,25	Gezond	Basis
k	4,5	5,5	2	2	14	Gezond	Vitaal maatschappelijk
l	5	3,5	3,5	2	14	Vitaal	Gezond
m	4,5	4,5	3,5	1	13,5	Gezond	Basis
n	3,5	5	3	2	13,5	Gezond	Vitaal
o	5	4,5	2,25	1,5	13,25	Gezond	Vitaal maatschappelijk
p	2	4,5	4	2,5	13	Basis	Vitaal maatschappelijk
q	4,5	5,5	2	1	13	Gezond	Gezond
r	6	5	1,25	0	12,25	Basis	Vitaal
s	4,5	5	1,5	1	12	Gezond	Vitaal
t	2,5	4,5	3,25	1,5	11,75	Basis	Vitaal maatschappelijk
u	4	4	2,25	1	11,25	Gezond	Basis
v	4,5	4,5	1	0,5	10,5	Basis	Vitaal
w	3,5	3	3,5	0,5	10,5	Basis	Vitaal maatschappelijk
x	5	3	1,5	1	10,5	Gezond	Vitaal
y	2	3	1,25	2	8,25	Basis	Gezond
z	1,5	1	1	0	3,5	Basis	Basis

Bron: Mulier Instituut, 2013

Om de maatschappelijke activering van verenigingen te stimuleren is de gemeente Arnhem voornemens het huidige tarievenstelsel te herzien. Momenteel buigt de gemeente zich over de herziening van dit stelsel. Behalve financiële ondersteuning ziet de gemeente mogelijkheden om sportverenigingen tegemoet te komen met extra facilitaire ondersteuning vanuit het Sportbedrijf Arnhem.

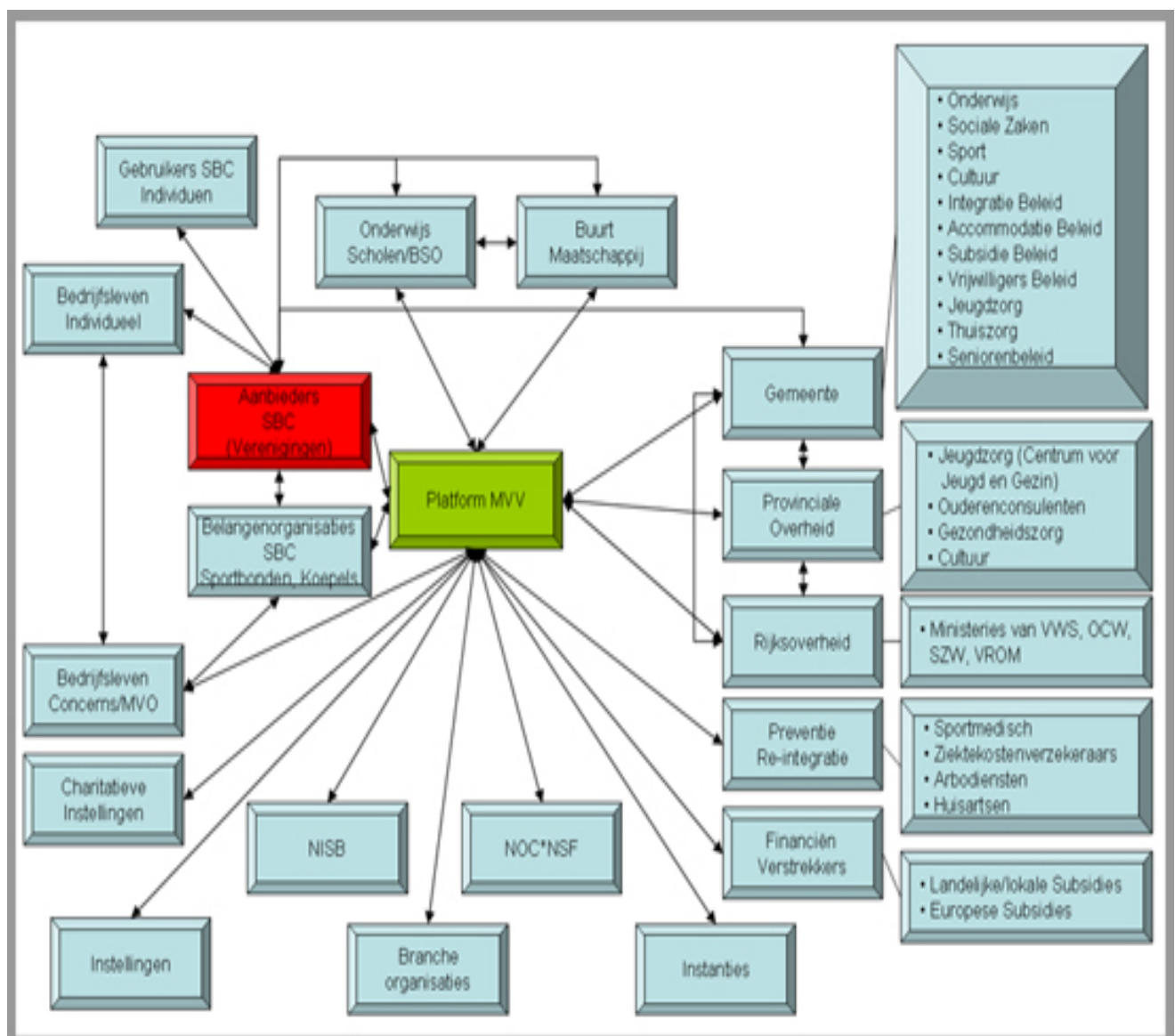
‘We vinden dat sportverenigingen het toch wel zelf moeten doen. Dus we willen wel ondersteunen, maar het niet van ze overnemen. Zij zijn zelf verantwoordelijk. We zijn heel erg betuttelend geweest naar alle burgers. En dat moet anders worden, we zijn daar wel in doorgeslagen. Op het moment dat verenigingen een aanvraag doen, moeten wij natuurlijk wel weten wat ze gaan doen en hoe ze het financieel hebben gedekt. Daar zijn we wel streng op. Maar wij gaan verder niet over de uitvoering. Het is hun project, wij ondersteunen maar voor de rest trekken we ons ook weer terug.’ (beleidsmedewerker gemeente Arnhem)

Meer samenwerking tussen onderwijs, welzijn, zorg, veiligheid, wijk, corporaties, commerciële sport- en beweegaanbieders en verenigingen behoort tot de uitgangspunten van het sportbeleid. De betrokken beleidsmedewerker ziet daar nog een verbeterpunt: *‘Ik denk dat we nog veel meer kunnen doen met die samenwerking: linken leggen naar andere partijen en het bedrijfsleven erbij betrekken.’*

4.2 Delft: Maatschappelijk Verantwoord Verenigen

De gemeente Delft maakt gebruik van de methode ‘Maatschappelijk Verantwoord Verenigen’ (MVV). Onder MVV wordt het volgende verstaan (MVV Nederland, 2012): ‘De wijze waarop een Vereniging haar kernactiviteiten uitvoert en verantwoordelijkheid neemt in haar maatschappelijke context (welzijn, gezondheid, veiligheid, duurzaamheid, milieu en sociale context).’ Onder andere door middel van advisering en ontwikkeling van visie en beleid op het terrein van MVV, inclusief subsidiëring, voor gemeenten; advisering aan en implementatiebegeleiding van MVV bij verenigingen; certificering ‘MVV Oké’ en sportmediation stimuleert MVV Nederland om de sportverenigingen maatschappelijk te betrekken.

Figuur 4.1 Context en Positionering MVV Nederland

Bron: www.platformmvv.nl

De gemeente Delft heeft vijftien grote verenigingen in staat gesteld om het traject te doorlopen door een eenmalige financiële bijdrage.

'Er wordt gefocust op de grote verenigingen met meer dan vijfhonderd leden, omdat daar de organisatiekracht zit. Het zijn verenigingen die goed georganiseerd zijn, het financieel vaak goed op orde hebben, kunnen beschikken over veel vrijwilligers, die vaak ook goede accommodaties tot hun beschikking hebben, die ook wel uit eerdere projecten zoals BOS of de breedtesportimpuls relaties hadden met andere organisaties, met name met scholen. Het is toch wel makkelijk om daarop voort te borduren en tegelijkertijd wat slagkracht te hebben.'
(beleidsmedewerker gemeente Delft)

Het idee achter de selectie van vijftien verenigingen die aan deze criteria voldoen, is dat ze 'op wijkniveau proberen afspraken te maken met andere verenigingen om die onder hun vleugels mee te nemen'. Een concreet voorbeeld hiervan is de hockeyvereniging die een judovereniging inschakelt. Het model is nog in ontwikkeling, maar de gemeente is redelijk tevreden over wat de verenigingen vooralsnog ondernemen.

Verbinden van partijen

De gemeente benadrukt het belang van verbinden en samenwerken. De rol van de gemeente hierin is een regisserende. De gemeente ziet netwerkvorming als een van de succesfactoren. Al sinds 2000 is de gemeente bezig met netwerkvorming. Daarbij wordt geprobeerd partijenorganisaties in de sport, onderwijs, welzijn en zorg meer bij elkaar te brengen. Er zijn toen werkteams gemaakt voor de sportvisie met bepaalde thema's (bijvoorbeeld sport en opvoeding) en partijen uit de verschillende 'werelden' zijn bij elkaar gezet om samen na te denken waar het heen zou kunnen gaan in de toekomst. De gemeente legt verbindingen en probeert te verbreden. Er is een omslag gaande: waar de gemeente eerst de projecten zelf organiseerde, laat ze nu de projecten in het veld ontstaan.

'In plaats van dat wij als gemeente heel erg gaan duwen om iets erdoor te krijgen. Niet meer alles gaan brengen, maar ook durven afwachten en het fout laten gaan. En dat vinden wij als gemeente nog best wel eng. Je moet loslaten en vertrouwen hebben dat de partners in de stad het ook heel goed kunnen, ook zonder ons. Dat het dan misschien niet helemaal gaat zoals wij dat in gedachten hadden, maar dat is de consequentie. En daar moeten wij aan wennen, maar daar moet de politiek ook aan wennen.' (beleidsmedewerker gemeente Delft)

De gemeente merkt wel dat nog niet alle organisaties klaar zijn voor deze omslag.

4.3 's-Hertogenbosch: Platform 'S-PORT

'Sportverenigingen staan voor een grote uitdaging om zich aan te passen aan de veranderende vraag naar sportactiviteiten. Natuurlijk zal niet alles anders worden, maar een moderne vereniging die bestaat uit enkel een competitiegerichte structuur, heeft het erg moeilijk. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is om samen met de verenigingen te werken aan het vernieuwen en het versterken van het sportaanbod. Dit betekent dat verenigingen en andere partijen zich moeten voorbereiden en aanpassen aan de veranderende vraag. In onze visie lukt dat alleen als gemeente, sportverenigingen, andere aanbieders en maatschappelijke organisaties op het terrein van onderwijs, gezondheid, welzijn, huisvesting, openbare ruimte intensief met elkaar samenwerken.' (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2008)

'We hebben geen beleid, we hebben een visie. We wachten niet, maar vanuit die visie gaan we proactief met mensen aan de slag. Het punt is, als je te veel dingen vast legt in regelingen, dat mensen zich daarnaar gaan richten, en dan kun je veel moeilijker reageren op wat er daadwerkelijk nodig is. Die visie proberen we samen met partijen in de stad te delen en uit te rollen.' (beleidsmedewerker gemeente 's-Hertogenbosch)

In het sportbeleidsplan (2008) staat vermeld dat er programma's worden opgezet waarbij de lokale boegbeelden van de sport worden ingezet om moeilijk bereikbare doelgroepen bij sport te betrekken. Het ontoereikende budget en de beperkte tijd van mensen (topsporters, organisatoren) zorgt ervoor dat de clinics, wijkactiviteiten en jeugdevenementen incidenteel van aard blijven. Volgens de betrokken beleidsmedewerker is er nadrukkelijk voor gekozen om maatschappelijke prestaties van sportverenigingen niet met subsidies te belonen. Daarentegen worden wel combinatiefunctionarissen, verenigingsondersteuners en/of een buurtsportcoaches vanuit de gemeente ingezet om verenigingen te stimuleren zich maatschappelijk te oriënteren en te ondernemen. Zo krijgt HC Den Bosch komend seizoen ondersteuning van een buurtsportcoach topsport.

Een ander vlak waarop de afdeling Sport van de gemeente 's-Hertogenbosch zich manifesteert, is de samenwerking met diverse (op sport georiënteerde) partijen. Daarvoor heeft zijn het platform 'S-PORT in het leven geroepen.

Het platform 'S-PORT

Er wordt door de gemeente nadrukkelijk ingezet op de samenwerking op allerlei verschillende terreinen. Een middel dat hiervoor gebruikt wordt, is het platform 'S-PORT in de vorm van een website (www.s-port.nl). Het is een soort sportplatform waarbij de gemeente aanbieders en vragers van sport bij elkaar probeert te brengen. " 'S-PORT wil uitdagen, verbinden en inspireren. Iedereen mag meedoen en moet mee kunnen doen. Dan is zichtbaar zijn wel een voorwaarde. Ruimte voor sport, een activiteit, contactgegevens, maar ook actualiteit is wat we hier willen brengen. Sporten en bewegen door, voor en met de stad komt daarmee in beeld." (gemeente 's-Hertogenbosch, 2013).

4.4 Utrecht: wisselwerking top- en breedtesport

Het sportbeleid van de gemeente Utrecht is erop gericht ‘zoveel mogelijk Utrechters aan het sporten en bewegen te krijgen’ (Gemeente Utrecht en Sportinnovatie, 2010). Anderzijds richt zij zich op ‘het creëren van een optimaal klimaat voor talenten en topsporters – zodat zij zich ontwikkelen tot medaillewinnaars en vele Utrechters zullen inspireren.’ In de huidige Utrechtse sportnota 2011-2016 bestaat een van de vier pijlers uit ‘Optimale wisselwerking tussen top- en breedtesport’. ‘De wisselwerking tussen top- en breedtesport komt in de eerste plaats tot uiting in de sportverenigingen met (de ambitie voor) topsport. In deze verenigingen is topsport verbonden met de breedtesport. De topsportprestaties stimuleren mensen om lid te worden en te blijven van de vereniging en zorgt daardoor weer voor een brede basis waaruit talenten kunnen doorstromen naar de top (Gemeente Utrecht en Sportinnovatie, 2010).’ Een duidelijk voorbeeld van een topsportvereniging met een maatschappelijk gezicht is FC Utrecht, die de betreffende activiteiten heeft ondergebracht bij stichting FC4YOU.

FC4YOU

‘FC Utrecht heeft de ambitie om in 2016 de betaalde voetbalorganisatie (BVO) met het beste programma op het gebied van maatschappelijke activiteiten te zijn. Hiertoe heeft FC Utrecht de Stichting FC4YOU opgericht. FC4YOU heeft als doel jongeren te stimuleren tot een gezonde levensstijl en jongeren betrokken te houden bij de maatschappij. Dit gebeurt door het aanbieden van projecten samen met maatschappelijke partners, waarbij de club, het stadion en de spelers worden ingezet. Deze aanpak en met name de inzet van rolmodellen blijkt succesvol. De gemeente zal waar mogelijk met FC Utrecht samenwerken in het realiseren van deze ambitie.’ (Gemeente Utrecht en Sportinnovatie, 2010)

Naast FC Utrecht als eyecatcher van de Domstad investeert de gemeente in andere maatschappelijk betrokken sportverenigingen (amateurniveau). In de beleidsnota (2010) staat dat de sportverenigingen die met vernieuwende projecten komen, die een extra bijdrage leveren aan de Utrechtse maatschappelijke ambities, een klein stimuleringsbudget ontvangen (Gemeente Utrecht en Sportinnovatie, 2010). Een voorbeeld van een lokale maatschappelijke ambitie is de NOC*NSF-proeftuin Sportconnexion uit de vorige beleidsperiode (Gemeente Utrecht en Sportinnovatie, 2010). Deze proeftuin heeft voor het Globe College (vmbo) een duurzaam sportprogramma gerealiseerd in Utrecht Zuidwest (NOC*NSF, 2013). In dit schoolsportprogramma kunnen de leerlingen onder regie van Sportconnexion, zowel tijdens als na schooltijd, sporten met medewerking van de vier sportverenigingen die in de proeftuin samenwerken. In dezelfde programmalijs is twee keer een grootschalige sport- en speldag georganiseerd voor vmbo- en basisschoolleerlingen. Voor deze evenementen heeft Sportconnexion samengewerkt met diverse partners uit de sport, het onderwijs, het welzijnswerk /en met de gemeente Utrecht (NOC*NSF, 2013).

Er is echter besloten om dat het genoemde ‘kleine stimuleringsbudget’ voor dit jaar of het jaar daarna in de subsidie van de Vereniging Sport Utrecht¹⁷ (VSU) te laten opnemen. Dit betekent dat de VSU het budget voor de maatschappelijke projecten inzet.

¹⁷ De VSU heeft als kerntaak alle top- en breedtesportverenigingen en talentvolle topsporters te ondersteunen.

'Het gebeurt niet heel vaak dat verenigingen echt zelf zo 'n [maatschappelijk] project trekken. In de praktijk blijkt wel dat zo 'n professional nodig is. En de meeste willen wel iets doen, iets maatschappelijks, maar het is gewoon heel lastig. En dan is het vaak de VSU die daar dan op een gegeven moment een rol in gaat spelen.' (beleidsmedewerker Gemeente Utrecht)

Rotterdam als voorbeeld

In de toekomst wil de gemeente Utrecht een voorbeeld nemen aan de gemeente Rotterdam (zie paragraaf 4.5), waar verenigingsactiviteiten veel meer gebundeld zijn dan in Utrecht. *In Rotterdam maken ze gebruik van sportplus. Het concept van sportplus is dat ze kunnen kiezen voor een aantal thema's. Dus bijvoorbeeld het thema gezondheid, dat ze aan de slag gaan met een gezonde kantine.* Er kan ook worden gekozen voor het aanspreken van bepaalde doelgroepen, bijvoorbeeld mensen met een beperking. Verenigingen (ca. 10 à 15 koplopers) worden op deze wijze niet overvraagd en ze krijgen ondersteuning.

'Je moet ook wel een beetje verenigingen hebben die vitaal zijn, die het bestuurlijk ook kunnen dragen. Je hebt zeker wel een aantal verenigingen die gewoon een heel sterk bestuur hebben en die eigenlijk meestal de eerste zijn als het gaat om maatschappelijke projecten. Kampong heeft zelf een aantal professionals in dienst en dan zie je ook dat verenigingen dingen op kunnen pakken.' (beleidsmedewerker Gemeente Utrecht)

Wat betreft de verenigingen die hiervoor zelf geen geld hebben, maar wel een hele belangrijke functie in de wijk hebben, is er ondersteuning beschikbaar. Wat betreft het benoemen van koplopers ziet ook Utrecht mogelijkheden.

4.5 Rotterdam: Sportplus

Sportplus¹⁸ staat voor sportverenigingen die iets extra's doen en daarmee iets extra's betekenen voor de stad Rotterdam. Het programma staat voor de inzet van sport als middel voor het bereiken van doelen op maatschappelijk vlak. Er wordt binnen dit programma gewerkt met vijf centrale thema's:

- gezondheid;
- onderwijs;
- re-integratie / werk;
- sportparticipatie van bijzondere doelgroepen;
- veiligheid.

Door samen te werken met diverse partners uit verschillende sectoren, koppelen Rotterdam Sportsupport en de deelnemende verenigingen de kracht van sport aan vele maatschappelijke ambities. Doel is dat de vereniging hiervan zelf beter wordt, maar vooral dat zij iets betekent voor anderen. Voor leerlingen van de nabijgelegen school, voor senioren in de wijk, voor werkzoekenden, voor rondhangende jongeren, enzovoort.

Sportplus is de uitwerking van de maatregel '30 clubs helpen Rotterdam vooruit', dat onderdeel is van de Sportnota Rotterdam, die in februari 2010 door de gemeenteraad is vastgesteld. Die nota is uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma Sport voor de periode 2011-2014. Met het Uitvoeringsprogramma Sport werkt Rotterdam onder meer aan het verhogen van de sportparticipatie en het inzetten van sport als middel om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken (Rotterdam Sportsupport, 2013).

Hermens, Jansma, De Meere en Verhoogt (2012) stellen vast dat de 'Sportplusverenigingen' de potentie hebben om bij te dragen aan de stedelijke doelstellingen. Verder hebben zij het volgende geconcludeerd:

- dat door de inspanningen van de sportplusadviseurs maatschappelijke activiteiten op sportverenigingen versnellen en verankeren;
- dat door het Sportplusprogramma nieuwe verbindingen ontstaan tussen sportverenigingen en andere sectoren dan sport;
- dat de sportverenigingen die deelnemen aan het Sportplusprogramma hierbij baat hebben;
- dat maatschappelijke activiteiten die aanliggen tegen de kerntaak van de sportvereniging, het organiseren van sportaanbod, de prioriteit van vrijwilligers hebben;
- dat pioniers binnen de sportvereniging, draagvlak en vaardigheden van vrijwilligers van groot belang zijn voor succesvolle maatschappelijke projecten op de Sportplusverenigingen.

¹⁸ Bron: website Rotterdam Sportsupport

5. Conclusie en aanbevelingen

Sinds eind november 2011 tracht de gemeente Tilburg via het MCK Kernsporten sportverenigingen te enthousiasmeren voor en te ondersteunen bij het uitvoeren van maatschappelijke projecten. Via deze regeling konden behalve Willem II ook andere kernsportverenigingen aanspraak maken op subsidie en ondersteuning ten behoeve van de organisatie van maatschappelijke activiteiten. Na drie jaar MCK is de balans opgemaakt. Bekeken is of de projecten hebben bijgedragen aan de doelstellingen van het MCK en aan de doelstellingen van de gemeente. Naast de conclusies worden in dit hoofdstuk aanbevelingen gedaan voor een eventuele toekomstige MCK.

5.1 Conclusies

Bescheiden toename verenigingen met maatschappelijke projecten

In de periode 2011-2013 zijn bij vijf van de negen kernsporten projecten goedgekeurd, waarvan het overgrote merendeel betrekking had/heeft op voetbal (Willem II). Een (volleybal)project heeft niet plaatsgevonden, omdat de betreffende organisatie uiteenviel.

De aanvraag van atletiek is goedgekeurd en van wielrennen is nog niet bekend of de wielrenvereniging een aangepaste aanvraag gaat indienen. Bij de twee resterende kernsporten (roeien en ijshockey) zijn in het kader van het MCK geen projecten gerealiseerd. Met name bij de andere sporten dan voetbal zijn de projectaanvragen pas in het derde jaar goed op gang gekomen. De ondersteuning van de coördinator MCK en de Brede School Tilburg heeft hierin een belangrijke rol gespeeld.

De indruk die bij de diverse partijen binnen het convenant bestaat, is dat verenigingen voldoende interesse hebben om te laten zien dat ze maatschappelijk van waarde zijn, maar dat de praktijk van het runnen van de vereniging doorgaans zoveel energie en tijd van ze vergt dat andere activiteiten gemakkelijk in het gedrang komen.

Projecten redelijk, maar tamelijk willekeurig verspreid

Geconstateerd kan worden dat de projecten redelijk verspreid over de stad waren georganiseerd, maar niet allemaal in wijken en buurten die door de gemeente zelf als prioritair zijn aangewezen ('impulswijken')¹⁹. De Tilburg Streetleague bijvoorbeeld vond niet plaats in Groenewoud (Zuid), Trouwlaan en de Uitvindersbuurt (Oud-Zuid). Het project Op de Stip ook niet in de laatste twee genoemde impulswijken. In Stokhasselt (Noord), een andere impulswijk, is behoorlijk veel georganiseerd, net als in Tilburg West, waarin de Kruidenbuurt ligt. In de Reeshof, dat geen impulswijk is, is het aanbod eveneens behoorlijk groot (geweest).

Alle projecten gericht op jeugd en beweegstimulering c.q. gedragsverandering

Bijna alle projecten richten zich op de jeugd: spelen in op gedrag jegens anderen, leefstijl en voeding, en hebben een relatief korte looptijd.

¹⁹ Zie Collegenota focus sportbeleid 2012-2013.

Er wordt met andere woorden de deelnemers een (kortstondige) (bewustwordings)impuls gegeven. In die zin leveren de projecten een bijdrage aan het vergroten van de betekenis en het belang van sport en bewegen.

In totaal zijn in de afgelopen tijd circa tweeduizend kinderen in de leeftijd van 6 t/m 18 jaar op enigerlei wijze betrokken bij de maatschappelijke activiteiten. Deze projecten boden daarnaast interessante stageplekken voor ROC-, mbo- of hbo-studenten. En net als bij de doelgroepen is er een bewustwordingsproces voor de thema's gezondheid, participatie en respect op gang gebracht bij medewerkers en vrijwilligers van de betrokken onderwijsinstellingen (inclusief Brede School), welzijnsorganisaties, gemeente en woningbouw- en kernsportverenigingen.

Vooral op zichzelf staande projecten

De projecten die nu ten uitvoer zijn gebracht en in het komende jaar plaatsvinden, zijn op zich zelfstaand en los van elkaar georganiseerd. Ze zijn weliswaar gericht op de drie thema's, gezondheid, participatie en respect, maar er bestaat weinig samenhang tussen de projecten van de kernsportverenigingen onderling. Vier van de zeven projecten spelen in op het thema gezondheid, te weten Scoren voor gezondheid, Sportweken, Fit door Tatami en Fit is Cool. Drie projecten zijn gericht op het thema participatie: Playing for Success, Tilburg Streetleague²⁰ en Word File. Op het derde thema, respect, heeft alleen het project Op de Stip zich gefocust.

Met uitzondering van de 'voetbalprojecten' geldt dat de projecten (nog) niet of nauwelijks deel uit maken van meer landelijke structuren, waardoor er vaak nog veel voorwerk moest plaatsvinden en weinig kon worden geprofiteerd van eerdere ervaringen of ervaringen elders. Het ontbreekt aan een overzicht van gerelateerde projecten in andere sectoren (gezondheid, zorg, welzijn, onderwijs) in de stad en vergelijkbare initiatieven binnen de sport (zoals de Sportimpulsprojecten, die onderdeel zijn van het Sport en Bewegen in de Buurt, een programma van het ministerie van VWS).

Weinig zicht op effecten

Uit de interne rapportages komt vooral naar voren welke activiteiten zijn ontplooid en hoeveel kinderen daarmee zijn bereikt. Harde cijfers over de effecten van de MCK-projecten (afgesloten lidmaatschappen bij verenigingen, BMI-gegevens deelnemers) ontbreken echter en dat is met het oog op het totale budget ook wellicht te veel gevraagd. Maar het is vooralsnog onduidelijk in hoeverre deze activiteiten beklijven en tot structurele sportparticipatie leiden, te meer daar de andere sport- en beweegaanbieders in de gemeente Tilburg hier niet of nauwelijks een rol in vervullen. Ook is niet duidelijk in hoeverre deelnemers zich respectvoller (zijn) gaan gedragen of er een gezonder leefpatroon op nahouden. Het meten van maatschappelijke effecten, bijvoorbeeld ten aanzien van respect, is dan ook geen gemakkelijke opgave. Er spelen vaak externe factoren mee, waardoor niet duidelijk is wat bepalend is geweest voor welk effect. Toch hoeft dat geen argument te zijn om in zijn geheel te stoppen met het MCK, want op grond van literatuuronderzoek kan worden gesteld dat het aannemelijk is dat maatschappelijk sportprojecten gunstige effecten hebben, zie bladzijde 25.

²⁰ Binnen het programma van de Tilburg Streetleague komen ook de thema's respect en gezondheid aan bod.

Subsidiecriteria breed interpreteerbaar

De criteria voor de subsidieaanvragen waren op zich helder. De kritiek van enkele verenigingen op de criteria was echter dat deze onvoldoende waren afgebakend, ondanks de focus op de drie thema's. Dit gaf achteraf beide partijen, zowel de subsidieverstrekker als de -ontvangers, geen bevredigend gevoel. De gemeente ontving nu soms in haar ogen 'erg ambitieuze' en/of onrealistische projectvoorstellen en aan de andere kant hadden enkele kernsportverenigingen bij nader inzien meer sturing willen hebben. Vastgesteld kan worden dat met het MCK nuttige ervaring is opgedaan in het 'inzetten' van middelen ter ondersteuning van maatschappelijke projecten bij verenigingen. Verwachtingspatronen kunnen helderder worden geformuleerd, met een voor iedereen begrijpelijke en ook acceptabele balans tussen verantwoordingsplicht enerzijds en vertrouwen anderzijds.

Dubbel gevoel bij rol stuurgroep

De termen 'stuurgroep' en 'adviesgroep' zijn door elkaar gebruikt. Het idee van een onafhankelijke adviesgroep die ingediende projecten moet beoordelen, spreekt iedere betrokkene aan, maar gebleken is dat de adviesgroep meer doet dan alleen beoordelen. Zij bemoeit zich ook met de opzet en inhoud van de projecten, waardoor de term stuurgroep meer van toepassing is. Daarnaast waren enkele leden ook verbonden met de (uitvoering) van de maatschappelijke projecten waarover zij een advies moe(s)ten uitbrengen. Dit leidde tot gemengde gevoelens bij de overige betrokkenen, hoewel dit niet tot grote problemen heeft geleid en de kernsportverenigingen hierover ook niet klagen. Gegeven het budget doet de gekozen structuur nogal zwaar aan.

Gebrek aan communicatieplan

Binnen het MCK was geen communicatieplan opgesteld. De Tilburgse bevolking werd daardoor weinig en ongestructureerd over de maatschappelijke projecten geïnformeerd. Bij tijd en wijle verscheen een artikel in een dag- of weekblad, maar de opbrengt wat gegenereerde publiciteit van projecten betreft, doet geen recht aan de gepleegde inzet.

5.2 Aanbevelingen

In de vorige paragraaf is duidelijk geworden dat er over het MCK een gematigd positief oordeel bestaat. Verenigingen zetten steeds meer maatschappelijke projecten op en voeren die uit, maar de organisatie en samenhang ervan kan beter worden gestroomlijnd. Afgaande op de conclusies uit voorgaande paragraaf stellen we de volgende drie scenario's voor:

- A. MCK-light;
- B. Sportplus Tilburg;
- C. Sportimpuls Tilburg.

Scenario A: MCK-light

Binnen deze variant ligt het zwaartepunt (nog steeds) op de inzet van de Tilburgse kernsporten, vanuit de gedachte dat topsporters als role models fungeren. De organisatiestructuur zal ten opzichte van het bestaande convenant echter (licht) wijzigen, te beginnen met het beëindigen van de stuurgroep. Enkele verbeteruggesties ten aanzien van het huidige MCK op rij:

→ Beëindig huidige rol en samenstelling stuurgroep

Voor het opstarten en concretiseren van (maatschappelijk) sportbeleid is het instellen van een stuurgroep met vertegenwoordigers uit diverse sectoren aanbevelenswaardig. Nu in Tilburg de contouren van het MCK staan en de uitvoering van projecten in volle gang is, neemt de urgentie voor het in stand houden van een stuurgroep af. Voor het beoordelen van de projectaanvragen is ook geen breed gezelschap noodzakelijk. Indien gewenst, kan de gemeente kan zich bij het beoordelen van de aanvragen laten bijstaan door enkele deskundigen buiten Tilburg.

→ Behoud coördinatie Brede School

Uit de praktijkvoorbeelden van de andere gemeenten en de bevindingen in Tilburg zelf komt naar voren dat (behoud van) een coördinator wenselijk is. Verenigingen hebben ondersteuning nodig bij het opstellen van een aanvraag, maar ook bij de uitvoering van de projecten en de communicatie ervan. De vraag naar en waardering voor veel van de ondernomen activiteiten tonen aan dat die verenigingsondersteuning ook maatschappelijk effect sorteert. Het is daarbij van belang om verenigingen de tijd te geven om zich een en ander eigen te maken en 'erin te groeien'.

Detachering van de coördinator MCK bij de Brede School is opnieuw een goede optie, vanwege de 'onafhankelijke positie' van de organisatie. Om (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen dient de coördinator of iemand anders binnen de Brede School niet te worden betrokken bij de besluitvorming rondom de subsidieaanvragen.

→ Leg dwarsverbanden met andere sport- en beweegaanbieders

Met de nu opgebouwde structuur lijkt het de moeite te lonen om voor een volgende periode te zoeken naar verbreding van de regeling met andere partijen, zodat het 'rendement' van die investering hoger komt te liggen. Openstelling van de regeling voor meer partijen ((amateur)verenigingen in andere takken van sport, commerciële (sport- en beweeg)aanbieders en bijvoorbeeld welzijnsinstellingen) zou een oplossing kunnen zijn. Bovendien impliceert deze verbreding dat meer profijt kan worden getrokken van de energie die daar wellicht ook aanwezig is, en die nu onzichtbaar blijft. Ook na inventarisatie bij de andere gemeenten wordt duidelijk dat goede samenwerking of een stevig netwerk van belang is voor de organisatie en

uitvoering van succesvolle projecten. Sterspelers kunnen clinics verzorgen op de accommodaties van de amateurverenigingen of op de playgrounds in de wijken. En net als leerlingen kan ook het vrijwillig sportkader van de amateurverenigingen de ‘wow’-beleving ervaren door bezoek te brengen aan de topclubs. Voor alle projecten geldt dat meer aandacht voor duurzaamheid is gewenst. De contacten moeten niet eenmalig zijn, maar een bepaalde regelmaat hebben/behouden.

→ Breng focus aan in doelstellingen (maatschappelijk) sportbeleid

We raden de gemeente Tilburg aan om verspreid over een langere periode een focus aan te brengen qua thema, doelgroep of wijk. De richtlijnen voor een aanvraag moeten daarop worden afgestemd. Neem bijvoorbeeld twee jaar de tijd om via de kernsporten, maar ook andere sport- en beweegaanbieders op amateurniveau, welzijnsorganisaties en onderwijsinstellingen het thema gezondheid op de agenda te zetten. Waar nu dit thema alleen in een bepaalde projectperiode een bepaalde leeftijdsgroep bereikt via twee of drie kernsporten, kan dat wellicht onder alle kinderen in wijk x. Idealiter zou een ‘leerling-volgsysteem’ worden ingevoerd, zodat deze kinderen:

- in beeld blijven of gevolgd kunnen worden;
- via andere projecten wederom het thema onder de aandacht krijgen, en/of;
- later nog eens kunnen worden bevraagd op hun bevindingen ten aanzien van de projecten.

Ook is het een idee om de projecten in een ‘carrousel-vorm’ aan te bieden, zodat de kinderen (automatisch) aan meerdere projecten (kunnen) deelnemen. Dat laatste vergt mogelijk aanpassing van het aanbod en vereist veel coördinatie.

→ Stuur op afstand

In het proces waarbij verenigingen zich maatschappelijk ontplooien, dient de gemeente Tilburg meer op afstand te sturen. Bij te veel controle bestaat de kans dat de intrinsieke motivatie, de vindingsrijkheid of de mate van ondernemerschap van verenigingen afneemt. Laat ze eigenaar zijn en blijven van de projecten. De aanvraagprocedure moet laagdrempelig blijven, zoals die nu feitelijk ook zo is. Gegeven de beperkte omvang van zowel de diverse projecten als van het totale MCK-project verdient het geen aanbeveling om van de projecten heel veel meer verantwoording te verwachten over de bereikte effecten.²¹

→ Sluit aan op bestaande en bewezen projecten

Een bewandelbare weg lijkt te zijn om aan de voorkant tot betere selecties van projecten te komen, en vooral te investeren in projecten waarvan op basis van literatuur en theorie mag worden verwacht dat die een positieve betekenis kunnen genereren voor de betreffende kinderen en de stad Tilburg.

²¹ Wat niet wegneemt dat zowel subsidieaanvrager als subsidieverstrekker baat hebben bij duidelijkheid over wederzijdse verwachtingen.

Een aantal projecten richt zich nu op specifieke leeftijdsgroepen, bijvoorbeeld leerlingen van groep 6 of onderbouw van het voortgezet onderwijs. Nagedacht dient te worden in hoeverre een vertaling mogelijk is naar andere leeftijdsgroepen. Playing for Succes is gericht op ‘onderpresteerders’ (Cevaal en Lucassen, 2011), terwijl dit project eigenlijk voor iedereen leuk is/kan zijn. Het toevoegen van beweegonderdelen aan dit project zou wenselijk zijn, zodat het thema Participatie – en sportparticipatie in het bijzonder – nog beter tot zijn recht komt. In tegenstelling tot de andere maatschappelijke projecten is Playing for Success vooral een onderwijsproject en de vraag is of dit project moet worden gefinancierd met middelen die bedoeld zijn voor de sport. Het project Scoren voor gezondheid kan ook door de andere sportverenigingen worden uitgevoerd, of wellicht in combinatie met elkaar. De door de STV georganiseerde sportweken beperkten zich niet tot volleybalactiviteiten, dus ook andere sportverenigingen zouden dit concept kunnen omarmen.

Ook op thema kan er wellicht meer synergie tussen de projecten ontstaan. Methoden uit Op de Stip kunnen wellicht bij een volgende Tilburg Streetleague worden toegepast. En de Tilburg Streetleague is niet alleen voorbehouden aan voetbal. Behalve het aanbrengen van een focus op thema adviseren we een keuze te maken uit enkele succesvolle, bestaande projecten waarop andere (sport)organisaties kunnen aansluiten. Tilburg is JOGG²² gemeente. Kernsportverenigingen die met de projecten gezondheidsdoelstellingen voor ogen hebben, worden geadviseerd om aansluiting te zoeken bij het project JOGG.

→ Organiseer projecten voor ouders

Er valt overigens nog winst te boeken wat betreft de betrokkenheid van ouders bij de projecten. Als gedragsverandering van de kinderen het doel is, dan zijn ouders daarbij een onmisbare schakel. Ouders worden nu wel uitgenodigd bij speciale gelegenheden zoals diploma-uitreikingen (Playing for Success) en finales (Tilburg Streetleague), maar op deze wijze blijft de benodigde kennis om bij te dragen aan de gedragsverandering marginaal.

→ Formaliseer en organiseer communicatie en publiciteit rondom MCK

Tilburg mag minder bescheiden zijn op het gebied van de externe communicatie van de maatschappelijke betrokkenheid van sport. Er is de afgelopen tijd veel gebeurd en op de rit gezet, maar dit kan en mag beter over het voetlicht worden gebracht. Aangeraden wordt om voor de start van toekomstige activiteiten een communicatieplan uit te werken en hiervoor financiële middelen te reserveren.

Scenario B: Sportplus Tilburg

In dit scenario wordt afgestapt van het idee om louter topsport in te zetten ten behoeve van de sport en maatschappij (lees: breedtesport). Door de regeling open te stellen voor amateurverenigingen en/of commerciële (sport-)aanbieders bestaat de kans dat er, zoals hierboven vermeld, een hoger ‘rendement’ wordt behaald, eenvoudigweg, omdat de vijver waaruit gevist wordt, groter is.

²² Jongeren Op Gezond Gewicht

Om geen beroep te doen op alle (en dus ook kwetsbare) sport- en beweegaanbieders luidt het advies om, naar het Rotterdamse voorbeeld Sportplus, een selecte groep (bijvoorbeeld 15) vitale verenigingen of organisaties aan te wijzen voor het indienen van nieuwe projecten en/of ze te ondersteunen bij reeds lopende activiteiten die maatschappelijke waarde hebben. De kans dat de gemeente te maken krijgt met het voorval dat plaatsvond bij STV (faillissement), zal hiermee worden verkleind. Ook bestaat er een reële kans dat er binnen Tilburg sport- en beweegaanbieders zijn die intrinsiek (maatschappelijk) zijn gemotiveerd, wat de kwaliteit van de projecten ten goede komt. Aan de hand van inventarisatie valt de mate van vitaliteit en intentie/motivatie te meten. (Extra) ondersteuning van de gemeente op maatschappelijke entamering kan geschieden met hulp van professionals, zoals verenigingsmanagers en buurtsportcoaches.

Scenario C: Sportimpuls Tilburg

Het derde scenario speelt in op het verlichten van (gemeente)taken, waar het gaat om het stimuleren van sportverenigingen bij het nemen van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit kan door zelf als gemeente geen subsidie beschikbaar te stellen voor sportverenigingen, maar door te verwijzen naar andere (provinciale of landelijke) subsidieverstrekkers die vergelijkbare inhoudelijke doelen voor ogen hebben. Zo kan de gemeente Tilburgse sport- en beweegaanbieders begeleiden bij het indienen van een Sportimpulsaanvraag²³ bij ZonMw. Hierdoor wordt de gemeente vrijgesteld van het opstellen van lokale subsidiecriteria rondom maatschappelijke activatie van sport- en beweegaanbieders en het wel of niet toekennen van lokale aanvragen. De gemeente kan het gereserveerde budget, dat hiermee wordt bespaard, steken in ondersteuning van de sport- en beweegaanbieders bij het schrijven van de aanvragen, het optreden als co-financier bij de door ZonMw gehonoreerde projecten en/of het bieden van ondersteuning bij de uitvoering van de projecten zoals bij scenario B is voorgesteld. Ook liggen er mogelijkheden voor wat betreft de financiering van de follow-up van de Sportimpulsprojecten na beëindiging van deze subsidie (na twee jaar). Momenteel zijn in Tilburg drie Sportimpulsaanvragen gehonoreerd. Dat aantal kan worden verhoogd als de gemeente hierin stimuleert en begeleiding op maat biedt.

De voordelen van het benutten van de mogelijkheden van de Sportimpuls zijn:

- dat middelen van het MCK vrijkomen;
- dat de lokale verantwoordelijkheid van, en de besluitvorming rondom, plaatselijke projecten verschuift naar een landelijke organisatie, en;
- dat Tilburgse clubs via deze regeling verplicht inspelen op succesvolle, bestaande interventies.

²³ Bron: Cevaal, A. en A. van der Sluis (2013) *Sportimpuls: de eerste ronde. Verdiepingsonderzoek naar de lokale uitvoering en opbrengsten van de Sportimpulsprojecten uit de eerste ronde*. Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kennispraktijk – voor sport – onderwijs en gezondheid.

Bron: <http://www.sportindebuurt.nl/sportimpuls/wat-is-de-sportimpuls/bekeken> op 10 oktober 2013

De kans is aanwezig dat projectvoorstellen door ZonMw worden afgewezen, en dat is meteen het nadeel. Met het oorspronkelijk gereserveerde MCK-budget kan de gemeente – indien gewenst – de afgewezen projecten (alsnog) financieren.

6. Literatuur

- Adviesgroep MCK (2012). *Advies Adviesgroep Maatschappelijk Convenant 'Inzet middelen.'*
- Brede School (2012a). *Maatschappelijk convenant Kernsporten.*
- Brede School (2012b). *Tussenrapportage resultaten.*
- Brede School (2012c). *Sportieve terugblik op het seizoen 2011/2012, samenvatting.*
- Brede School (2013). *Sportieve terugblik op het seizoen 2012/2013, samenvatting.*
- Cevaal, A. en J. Lucassen (2011). *Maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success: kwalitatieve studie naar de maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success.* 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Cevaal, A. en A. van der Sluis (2013, in ontwikkeling). *Sportimpuls: de eerste ronde.* Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kennispraktijk – voor sport, onderwijs en gezondheid.
- Gemeente 's-Hertogenbosch (2008). *Sportvisie 's-Hertogenbosch. De sportieve kracht van de stad.* 's-Hertogenbosch: gemeente 's-Hertogenbosch.
- Gemeente 's-Hertogenbosch (2013). *'S-PORT.* Geraadpleegd op: <http://www.s-port.nl/>
- Gemeente Tilburg (2011). *Raadsnotitie scenario's maatschappelijk convenant.*
- Gemeente Tilburg (2012). *Informatienota wethouder.*
- Gemeente Tilburg (2013). *Mandaatbesluit (stelpost).*
- Gemeente Utrecht en Sportinnovatie (2010). *Sportnota 2011-2016. In Utrecht staat jouw talent centraal!* Utrecht: Gemeente Utrecht, afdeling Ontwikkeling, Sport.
- Hermens, N., A. Jansma, F. de Meere en P. Verhoogt (2012). *Sportplusverenigingen gestart, Rotterdam vooruit?* Utrecht/Hoofddorp: Verwey Jonker Instituut/Sport2B
- MVV Nederland (2012). *MVV Nederland. Dé kracht van maatschappelijk verbinden.* Geraadpleegd op <http://www.platformmvv.nl/index.html>
- NOC*NSF (2013). *Sportconnexion-utrecht.* Geraadpleegd op: <http://nocnsf.nl/nocnsf.nl/olympische-droom/leven-lang-sporten/proeftuinen/proeftuinen-op-rij/sportconnexion-utrecht>.
- Oberon (2012). *Rapportage Sociaal Emotionele Ontwikkeling Playing for Success.* Utrecht: Oberon.
- Sportvisie (2011). *Arnhemse visie op sport & bewegen.* Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Vries, de S.I., K. van Overbeek, M.W.A. Jongert, M. Simons, A.M.J. Chorus en I. Bakker (2007). *Evaluatie Scoren voor Gezondheid.* Leiden: TNO.

Bijlage 1 Criteria MCK

De stuurgroep Maatschappelijk Convenant beoordeelt de ingediende projecten op basis van onderstaande criteria. Op basis hiervan formuleren en beargumenteren zij hun advies. Het advies kan bestaan uit:

1. goedkeuren;
2. afkeuren;
3. twijfel (met wat aanpassingen kan het project alsnog worden goedgekeurd).

De ingediende projecten worden beoordeeld volgens onderstaande criteria:

- De middelen komen nadrukkelijk ten goede aan de betrokken (commerciële) kernsportorganisaties, ter stimulering en compensatie van de inzet van personeel, faciliteiten en diensten als onderdeel van de diverse maatschappelijke projecten en activiteiten.
- Overige bij de projecten betrokken (maatschappelijke) organisaties ontvangen geen compensatie voor de binnen de eigen ambities en doelstellingen passende en vaak reeds op andere wijze gesubsidieerde (personele) inzet bij deze projecten.
- De sportvereniging heeft een link met of participeert in het platform Topsport Tilburg en is aangesloten bij NOC/NSF.
- Het project vindt plaats in de gemeente Tilburg.
- De subsidieaanvraag is van een lokale kernsportvereniging (atletiek, judo, taekwondo, hockey, roeien, volleybal, wielrennen, ijshockey en voetbal) afkomstig. Deze is naast de aanvrager aantoonbaar de trekker van het project.
- De kernsportvereniging(en) werken onder andere samen met lokale instanties op het gebied van onderwijs, welzijn, wonen, sport en zorg.
- Het project is gericht op het ondersteunen van kinderen, jongeren en zo mogelijk hun ouders.
- De projectactiviteiten bestaan o.a. uit sport(gerelateerde) activiteiten die bijdragen aan respect, gezondheid en participatie.
- Door inzet van de wow-factoren van de sportvereniging is sprake van een hogere participatie en verbeterde uitstraling van maatschappelijke projecten.
- De sportambassadeur van de kernsportvereniging heeft een actieve rol in het project.
- De vereniging zet trainers en (jeugd)spelers in voor de uitvoering van lokale activiteiten.
- De vereniging is bereid om haar accommodatie beschikbaar te stellen voor activiteiten.
- De vereniging neemt waar nodig deel aan de voorlichting op scholen, moskeeën, buurthuizen, wijkcentra e.d.
- De vereniging dient te beschikken over een goed netwerk op de volgende drie niveaus:
 - *goede relatie en contacten met de gemeente;
 - *goede relatie en contacten met scholen uit de buurt/wijk;
 - *goede relatie en contacten met de overige verenigingen uit Tilburg;
- De projectsubsidie wordt aangevraagd door en toegekend aan de kernsportvereniging. Zij verdelen vervolgens de middelen en dragen verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke en financiële verantwoording (samen met de deelnemende organisaties).
- De projectsubsidie is voor het beschikbaar stellen van of inhuren van voor het uitvoeren van het project noodzakelijke zaken als accommodatiekosten (reële huren, exploitatielasten deelnemers en kernsportorganisaties), materiaalkosten (indien

noodzakelijk en niet voorradig), communicatiekosten (drukwerk, correspondentie en promotie), verzorgingskosten (eten en drinken tijdens activiteiten) en hoogst noodzakelijke transportkosten (busvervoer beperken en vrijwillige eigen bijdrage scholen) van deelnemers naar activiteiten.

Bijlage 2 Format subsidieaanvraag

Projectbeschrijving

Naam project	
Korte omschrijving	
Organisatoren Tilburg	
Looptijd	
Projectdoel	
Werkwijze	
Samenwerkingspartners	
Communicatieplan	
Doelgroep	
Verantwoording	
Aanpak	
Tijdsplanning	
Middelen	
Resultaten	

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl